गुरुर्गुरूतमो धाम
NCTE

ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ
MINISTRY OF
EDUCATION

सत्यमेव जयते

NMM
NATIONAL MISSION FOR
MENTORING

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ

ନୀଳ ବହି

Odia-ଓଡ଼ିଆ

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ

ଜି-7, ସେକ୍ଟର -10, ଦ୍ୱାରକା, ନୂଆଁ ଦିଲ୍ଲୀ -110075

NMM

NATIONAL MISSION FOR
MENTORING

ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନ (NMM) ଲୋଗୋ ପାରସ୍ପରିକ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଦିଗରେ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷଣ ଭାବନା, ପ୍ରତିଫଳନ ଏବଂ ସେୟାର କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଏକ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ଏଜେନ୍ସିକୁ ସୂଚିତ କରେ। ଏହି ଲୋଗୋ’ରେ କମଳା ରଙ୍ଗ ସକରାତ୍ମକତା, ଆଶାବାଦୀତା, ଗତିଶୀଳତା, ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟତାକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ରାଜକୀୟ ନୀଳ ରଙ୍ଗ ଜ୍ଞାନ, ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା, ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱବାନତାକୁ ସୂଚିତ କରେ। ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁଣ ଜରୁରୀ ।

Dharmendra Pradhan
Hon'ble Minister for
Education; Skill Development
and Entrepreneurship
Government of India
Shastri Bhawan
New Delhi-110001

ଧର୍ମେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ
ମାନ୍ୟବର ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ;
ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ
ଏବଂ ଉଦ୍ୟମଶୀଳତା
ଭାରତ ସରକାର
ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଭବନ
ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ -110001

ବାର୍ତ୍ତା

ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି (NEP) 2020 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସମାବେଶୀ ଏବଂ ସମାନ ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ କରିବାକୁ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ କଳ୍ପନା କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ: ସଶକ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ।

ଆମ ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକାକୁ ଏହି ନୀତି ସ୍ୱୀକାର କରେ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସହିତ ସମରେଖିୟ ଭାବରେ ଭାରତର ସମସ୍ତ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପଢ଼ାଇବା ପ୍ରଥାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ଓ ସଶକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସାମଗ୍ରିକ ବୃତ୍ତିଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶକୁ ଉନ୍ନତ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଏକ ନେଟୱାର୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନ) NMM) ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି । ଏହି ମିଶନ କେବଳ ସମର୍ଥନ ବିଷୟରେ ନୁହେଁ; ଏହା ସମ୍ଭାବନାକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବା ବିଷୟରେ । କଠୋର ଏବଂ ନିରନ୍ତର ଦିଗଦର୍ଶୀତା ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ବିବିଧ ଶିକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏକ ସକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ନିଜର ଦକ୍ଷତାର ବିକାଶ ଏବଂ ପରିଷ୍କୃତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବେ ।

ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ (NCTE) NMM ଉପରେ ନୀଳ ବହି ବିକାଶ କରିଛି । ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ଏକ ମେନୁଆଲ ଠାରୁ ଅଧିକ; ଉଭୟ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ରଣନୀତି ଏବଂ ବ୍ୟବହାରିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ରୂପରେଖ ଥିବା ଏକ ଉତ୍କର୍ଷତା ପାଇଁ ଏକ ରୋଡ ମେପ । ଏକ ପିଢ଼ିର ନିର୍ମାଣ କରିବା ଯାହା ନା କେବଳ ଜୀବିତ ରହିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବ ବରଂ ଅପେକ୍ଷିତ ଗତିଶୀଳ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିପୋଷଣ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଆମର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସଜାଇବା ପାଇଁ ଏକ ସଂରଚନାତ୍ମକ ଢାଞ୍ଚା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ଏହି ପଦକ୍ଷେପର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇଥିବାରୁ ମୁଁ NCTEକୁ ମୋର ହୃଦୟରୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି । ଏହି ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ସମାନ ଭାବରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷଣରେ ଉତ୍କର୍ଷ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେଇ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମ୍ବଳ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଧର୍ମେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ

NMM

NATIONAL MISSION FOR MENTORING

ବାର୍ତ୍ତା

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଦେବୀ
ମାନ୍ୟବର
ଶିକ୍ଷା ରାଜ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ
ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ,
ଭାରତ ସରକାର

ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ (NCTE) ଦ୍ୱାରା ସଯତ୍ନ ପରିକଳ୍ପିତ ହୋଇଥିବା NMM ଉପରେ ନୀଳ ବହି ଏକ ଅଭିନବ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ଚିହ୍ନିତ କରେ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଭୂମିକାରେ ଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତିଗତଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ)NMM) ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଏକ ରୂପାନ୍ତରଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଛି । ଗତିଶୀଳ ଦିଗଦର୍ଶକ -ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାରସ୍ପରିକ କ୍ରିୟା ପାଇଁ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ବ୍ୟବହାର କରି ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଆକାର ଦେବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଭା ଯାଉଥିବା ଅମୂଲ୍ୟ ଭୂମିକାକୁ ଏହି ମିଶନ ଜୋର ଦେଇଛି । ଏହି ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ NCTE ଟିମର ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତତାକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରି ଏହି ଅଭୂତପୂର୍ବ ଶିକ୍ଷକ କୈନ୍ଦ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମକୁ ମୁଁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛି ଏବଂ NMM ଶିକ୍ଷାବିତମାନଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷାର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବାକୁ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ।

ଆପଣଙ୍କ ସଫଳତା କାମନା କରୁଛି ।

****

ବାର୍ତ୍ତା

ସଞ୍ଜୟ କୁମାର, IAS
ସଚିବ, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ଓ
ସାକ୍ଷରତା ବିଭାଗ, ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ,
ଭାରତ ସରକାର

ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣରେ ନମନୀୟତା, ସୃଜନଶୀଳତା ଏବଂ ଅଭିନବତ୍ୱକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରି ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି (NEP), 2020ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରେ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହିତ ଜ୍ଞାନ, କୌଶଳ ଏବଂ ପାରଦର୍ଶୀତା ବାଣ୍ଟିପାରିବା ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶିକ୍ଷକ ହେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଯାତ୍ରାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବୃତ୍ତିଧାରୀ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ (NMM) ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଯୋଗାଇବ । ଦିଗଦର୍ଶନର ଅବଧାରଣାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ବୋଧ NMM ଉପରେ ନୀଳ ବହି ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ ଏବଂ NMM ଉପରେ ନୀଳ ବହି ଦ୍ୱାରା ଅବଧାରଣୀତ ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହି ସହଯୋଗାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମୁଁ NCTEକୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉଛି ।

ଶୁଭେଚ୍ଛା ସହ

NMM

NATIONAL MISSION FOR MENTORING

ବାର୍ତ୍ତା

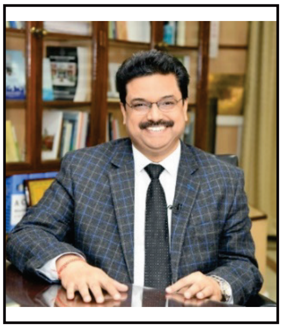

ପ୍ରଫେସର ଯୋଗେଶ ସିଂହ
ଅଧ୍ୟକ୍ଷ,
NCTE, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ଶୈକ୍ଷିକ ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରିବାରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଉପରେ NEP 2020 ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶନ, ସମ୍ପର୍କର ଶକ୍ତିକୁ ଚିହ୍ନିବା, ଶିକ୍ଷାବିତ ଏବଂ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦାବୀ ଅଟେ । ସଂରଚନାତ୍ମକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂସ୍ଥାଗତ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ) NMM) ପ୍ରତିବଦ୍ଧ । ଭବିଷ୍ୟତର ରୂପରେଖ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ, ସମାଲୋଚନାକାରୀ ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଆପଣେଇବାକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ NMM ଉପରେ ଥିବା ନୀଳ ବହି ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ କରିଛି । ଏହି ମିଶନରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ଏହି ସୁଯୋଗକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ମୁଁ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ।

ଏହି ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁକରଣୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମୁଁ NCTE ଟିମକୁ ମୋର ଆନ୍ତରିକ ପ୍ରଶଂସା ଜଣାଉଛି । ଆସନ୍ତୁ ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏବଂ ବ୍ୟାପକ ଶିକ୍ଷକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ମିଳିତ ଭାବରେ ଦିଗଦର୍ଶନର ଏକ ସଂସ୍କୃତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ସମର୍ଥନ ଦେବା ।

****

ବାର୍ତ୍ତା

କେସାଙ୍ଗ ୱାଇ. ଶେରପା IRS
ସଦସ୍ୟ ସଚିବ,
NCTE, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି (NEP) 2020ର ଆଧାରଶୀଳା ଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ (NMM)କୁ ଆଣି NCTE ଶିକ୍ଷକ ସମର୍ଥନରେ ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଛି। ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ବ୍ୟବହାର କରି NMM ଭୌଗୋଳିକ ସୀମାରେଖା ଅତିକ୍ରମ ଏବଂ ଭୌତିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହଟାଇ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ 'ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ' ସଂଯୋଗକୁ ବଢ଼ାଇଛି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଘନିଷ୍ଠ ଏବଂ ନିରନ୍ତର ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତାକୁ ଏହି ଡିଜିଟାଲ ବ୍ରିଜ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ । ଆଭାସୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ଅଭିଜ୍ଞ ବୃତ୍ତିଧାରୀମାନେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେଇଥାନ୍ତି । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି NMM ଉପରେ ନୀଳ ବହି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

NMMର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନ ପାଇଁ ବରିଷ୍ଠ ସହାୟକ, ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ NCTE ଟିମ ଏବଂ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ମୋର କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

NATIONAL MISSION FOR MENTORING

ସୂଚୀ ପତ୍ର

ମୁଖବନ୍ଧ I-V

ସୂଚୀପତ୍ର VII

ଚିତ୍ର ତାଲିକା X

ସାରଣୀ ତାଲିକା X

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସାରାଂଶ XI

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ: ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା

1.1. ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା: ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସ୍ଥିତି 2

1.2. ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା 3

1.3. ଜଟିଳ ଏବଂ ଉଦୀୟମାନ ଆହ୍ୱାନ 4

1.4. ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗ 4

1.5. ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି (2020) ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦର୍ଶନ 4

1.5.1. ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ 4

1.5.2. ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ 5

1.5.3. ବିଦ୍ୟାଳୟ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ପାଇଁ 5

1.5.4. ଶୈକ୍ଷିକ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଏବଂ ସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ 5

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ: ଦିଗଦର୍ଶନର ପରିଚୟ

2.1. ଦିଗଦର୍ଶନର ଅବଧାରଣା 8

2.2. ଦିଗଦର୍ଶନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ 9

2.3. ଦିଗଦର୍ଶନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ସାଧାରଣ ମିଥ 10

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନର ପରିଚୟ

3.1. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନର ଆବଶ୍ୟକତା 12

3.2. ମିଶନ କିପରି ହାସଲ ହେବ? 12

3.3. ମିଶନରୁ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ? 15

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ: ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସମାଧାନ

4.1 ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ 18

4.1.1. ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା 18

4.2. ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଗୁଣ 18

4.3. ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଗୁଣ 21

4.4. ଦିଗଦର୍ଶକ ବିକାଶ 22

4.4.1. ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ 22

4.4.1.1. ଦିଗଦର୍ଶନର ମୂଳଦୁଆ (ମୁଖ୍ୟ କୌଶଳ) 22

4.4.1.2. ଦିଗଦର୍ଶନର ପ୍ରକାର 23

4.4.2. ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ 25

4.5. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର 26

4.6. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା 28

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ: ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉପାଦାନ

5.1. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ଯୋଜନା 32

5.1.1. ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ପ୍ରଗତି 32

5.2. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା 33

5.3. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଞ୍ଚାଳନ 33

5.3.1. ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ 34

5.3.2. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସଞ୍ଚାଳନ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ 35

5.4. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ 36

5.5. ସଂସ୍ଥାନଗତକରଣ 39

5.6. ପ୍ରୋତ୍ସାହନ 39

5.7. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆହ୍ୱାନ 40

5.8. ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା 42

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମି

6.1. ପରିଚୟ 44

6.2. ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି 44

6.3. ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା 46

6.4. ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉପାଂଶ 47

6.5. ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ 48
6.5.1. ଆବିଷ୍କାର 48
6.5.2. ବିଶ୍ୱାସ 48
6.6. ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ନେଟୱାର୍କ 48
6.7. ମଞ୍ଚ ପ୍ରଶାସନ 49

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ: ଯାତ୍ରା ଏବଂ ସଫଳତାର ରାସ୍ତା

7.1. NMM ଯାତ୍ରା 52
7.2. ସଫଳତାର ରାସ୍ତା 52

ସନ୍ଦର୍ଭ

ସଂଲଗ୍ନ

ସଂଲଗ୍ନ - I 56
ସଂଲଗ୍ନ - II 58
ସଂଲଗ୍ନ - III 61
ସଂଲଗ୍ନ - IV 62

ଚିତ୍ର ତାଲିକା

ଚିତ୍ର 1.1: ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା 2

ଚିତ୍ର 1.2: ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା 3

ଚିତ୍ର 3.1: ପାରସ୍ପରିକତାରେ ନିୟୋଜିତ ଏବଂ ଏକ ଏକକ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରଗତି କରୁଥିବା ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ 13

ଚତ୍ର 3.2: ଦିଗଦର୍ଶନର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ 14

ଚିତ୍ର 3.3: ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକତାର ନୀତି 14

ଚିତ୍ର 3.4: ମିଶନର ମୁଖ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ 15

ଚିତ୍ର 5.1: ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଗତି 33

ଚିତ୍ର 5.2: ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ମେଟ୍ରିକ୍ସ 37

ଚିତ୍ର 6.1: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି 44

ଚିତ୍ର 6.2: ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ସକ୍ଷମିତ ମୁଖ୍ୟ କ୍ରିୟା 46

ଚିତ୍ର 6.3: ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ନେଟୱାର୍କ (UMW) – ଉପାଂଶ ସ୍ତର ଦୃଶ୍ୟ 47

ଚିତ୍ର 7.1: ଆଗକୁ ଥିବା ସଫଳତାର ରାସ୍ତା 53

ସାରଣୀ ତାଲିକା

ସାରଣୀ 4.1: ଦକ୍ଷତା, ଉପାଂଶ & ବର୍ଣ୍ଣନା 22

ସାରଣୀ 4.2: ଦିଗଦର୍ଶନର ପଦ୍ଧତି 24

ସାରଣୀ 4.3: ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ & ଦକ୍ଷତାର ସ୍ତର 25

ସାରଣୀ 4.4: ଦିଗଦର୍ଶନର କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ପରିଭାଷା 26

ସାରଣୀ 5.1: ହିତାଧିକାରୀ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ 34

ସାରଣୀ 5.2: ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଭାବ ସୂଚକ 38

ସାରଣୀ 5.3: ପ୍ରୋତ୍ସାହନର ପ୍ରକାର 40

ସାରଣୀ 6.1: ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନ 49

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସାରାଂଶ

ଛାତ୍ର ଶିକ୍ଷଣର ବୃହତ୍ତର ମିଶନରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ଅବଦାନ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ନିରନ୍ତର ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ବିକାଶର ଆବଶ୍ୟକତା ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ଶୈକ୍ଷିକ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ନିରନ୍ତର ବଢୁଥିବା ଆବଶ୍ୟକତାର ସମାଧାନ କରିବା ପ୍ରୟାସରୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ 'ନୀଳ ବହି'ର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହି ନୀଳ ବହିର ମୂଳ, କରୁଥିବା କାମରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ସେହି ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ (ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ) ମଧ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନର ସଂରଚନାକୁ ସନ୍ଦର୍ଭ କରିବାକୁ *'ଦିଗଦର୍ଶନ'* ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ବିଶେଷଜ୍ଞତାରୁ ଲାଭ ଉଠାଇବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନର ଅନ୍ୱେଷଣକୁ ଏକ ସମାଧାନ ଭାବରେ ଶୈକ୍ଷିକ ପରିଦୃଶ୍ୟରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଏହା ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ।

ଏହି ନୀଳ ବହିଟି ସାତୋଟି ଅଧ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ-

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ଥିତି ଉପରେ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନା ସହିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି । କିଛି ପ୍ରଭାବ ସୂଚକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚାଲିଥିବା ଦେଶବ୍ୟାପି ନୀତି ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରି ଏହା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଆଯାଇଥିବା ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସଫଳତାକୁ ଡାକିଛି । ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉଭା ହେଉଥିବା ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ NEP 2020 ସହିତ ସମରେଖିୟ ଦିଗଦର୍ଶନର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଆଲୋକପାତ କରେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଦିଗଦର୍ଶନର ଅବଧାରଣା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପିତ କରାଯିବା ନୀତି ଉପରେ ଏହା ଆଲୋକପାତ କରେ । ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ଥିବା ସାଧାରଣ ମିଥକ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ 'ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନ'ର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆଲୋକିତ କରେ । ଏହା 'ଦିଗଦର୍ଶକ', 'ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ' ଏବଂ 'ପ୍ରଶାସନ'କୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ନିର୍ମାଣର ତିନି ପ୍ରମୁଖ କାରକ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରେ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଏହି ମିଶନ ନିର୍ମାଣରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଇଥାଏ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ, ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଗୁଣ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ଦିଗର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରେ । ଦିଗଦର୍ଶନ କୌଶଳର ମୂଳଦୁଆ, ଦିଗଦର୍ଶନର ପ୍ରକାର ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶନ କରାଯାଇପାରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଖଣ୍ଡ ଆଲୋକପାତ କରେ ।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନା ଓ ଯୋଜନା, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା, ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ, ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସଞ୍ଚାଳନ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟ/ସଂସ୍ଥାନ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରେ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଂସ୍ଥାଗତକରଣ ଏବଂ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଆଲୋକପାତ କରେ ।

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମିର (NMI) ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଏହାର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ନୀତି ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଉପାଂଶ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରେ; ଏକୀକୃତ ଦିଗଦର୍ଶନ ଇଣ୍ଟରଫେସ (UMI) ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି ।

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ NMMର ଯାତ୍ରା ଏବଂ ଆଗକୁ ଯିବା ପଥ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ ।

NMM

NATIONAL MISSION FOR

MENTORING

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା

ଅଧ୍ୟାୟ -1: ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା

1.1 ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା: ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସ୍ଥିତି

ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ମାମଲା ଏବଂ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ଯତ୍ନ ସହକାରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ଭାରତର ଶିକ୍ଷା ପଦକ୍ଷେପ ଆଧାରିତ । ଅତୀତରେ ଅନେକ ଅଭିନବ ଶିକ୍ଷା ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଜଟିଳତାର ନିର୍ବିଶେଷରେ ସକରାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ଏକ ଦୃଢ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରୁଥିବା ବେଳେ ଶିକ୍ଷାକୁ ବୈଶ୍ୱିକ ଭାବେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଛି । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସୁସଜ୍ଜିତ, ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସୀ ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଏବଂ ବିକଶିତ ହେବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଉଥିବା ଶିଶୁ ଅନୁକୂଳ ସ୍ଥାନର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସୁବିଧା ପ୍ରଦତ୍ତା ଭାବରେ ଦେଖିବା ଏବଂ ଏକ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ବେଳେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରଗତି ମାପିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସରଞ୍ଜାମ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ଶୈକ୍ଷିକ ପ୍ରଣାଳୀର ପରିଦୃଶ୍ୟକୁ ରୂପାନ୍ତର କରିପାରୁଥିବା ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକତା, ପହଞ୍ଚ ଏବଂ ସମାନତାକୁ ନ୍ୟୁନ କରୁଥିବା ଆହ୍ୱାନକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କାରକ ଭାବରେ ଉଭା ହେଉଥିବା ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । UDISEର ଅଣଅନ୍ତିମ ଡାଟା ଅନୁଯାୟୀ ସ୍ଥାୟୀ, ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଏବଂ ପାର୍ଶ୍ୱ-ଶିକ୍ଷକ (ଶିକ୍ଷା ମିତ୍ର ଏବଂ ନିୟୋଜିତ ଶିକ୍ଷକ) ଆଦି ସହିତ ଭାରତର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରାୟ 95 ଲକ୍ଷ ଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାର ଗୁଣାତ୍ମକତା ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବିକାଶରେ ଏହାର ଅବଦାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ଚରିତ୍ର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିଭେଇଥାଏ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର କ୍ରମାଗତ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଏବଂ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଉପରେ NEP 2020 ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଛି । ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ଏଥିରେ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଢାଞ୍ଚାର ପ୍ରାଥମିକ ସଂସ୍କରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ *କ'ଣ ଓ କିପରି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ*, ତା'ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ଅନିର୍ବାଯ୍ୟ ଭାବେ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରୁଥିବା 'ଶିକ୍ଷକ ସଶକ୍ତିକରଣର ସାଂସ୍କୃତିକରଣ'କୁ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।

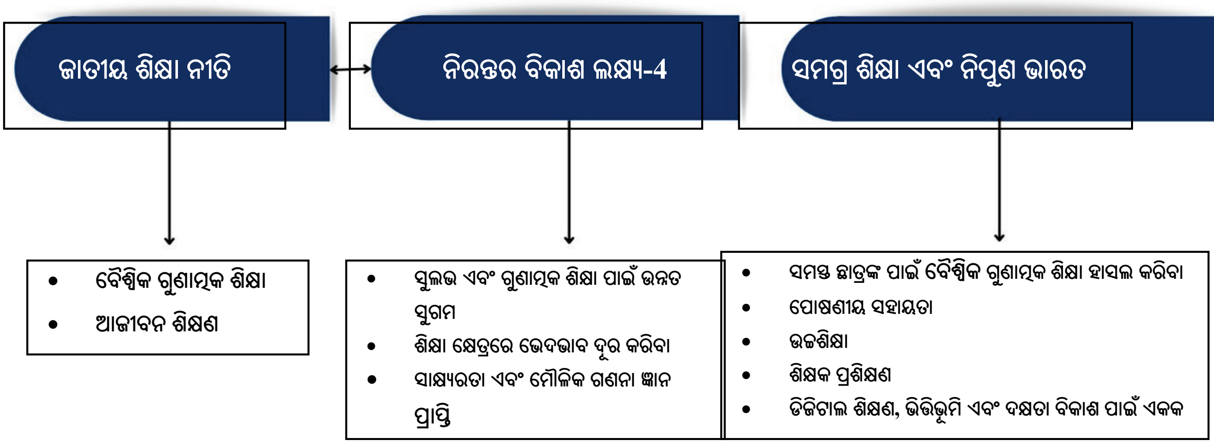

ଚିତ୍ର 1.1: ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା

ବୈଶ୍ୱିକ ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଆଜୀବନ ଶିକ୍ଷାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର NEP 2020 ଏବଂ SDG 4 ସେୟାର କରିଥାଏ । ଆହୁରି ସୁଲଭ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷାରେ ପହଞ୍ଚକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା, ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭେଦଭାବ ଦୂର କରିବା ଏବଂ ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଏବଂ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ ହାସଲ ଉପରେ SDG 4 ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନା, ସମଗ୍ର ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ନିପୁଣ ଭାରତ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ

ବୈଶ୍ୱିକ ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ହାସଲର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି । ପୋଷଣ ସହାୟତା ଉପରେ ଲକ୍ଷିତ ଯୋଜନା, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ଏହି ପ୍ରୟାସକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ । ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ତରରେ ବାଧା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଡିଜିଟାଲ ଶିକ୍ଷା, ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପାଇଁ ୟୁନିଟ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ସଂସାଧନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ ଏବଂ ମହାମାରୀ ସମୟରେ ଅନଲାଇନରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଶିଖିବାକୁ ଶୀଘ୍ର ଆପଣେଇବା ପାଇଁ ପାରିବେଶିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଡିଜିଟାଲ ସମ୍ବଳକୁ ଶୈକ୍ଷିକ ଜୀବନରେଖା କରିଥିଲା। ମହାମାରୀ ସମୟରେ ଡିଜିଟାଲ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ଭାବନା ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଠାରୁ ବହୁତ ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲା । ଲୋକେ କ'ଣ, କିପରି, କେବେ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ ଶିଖନ୍ତି, ତାହା ଶିକ୍ଷକ, ନେତା ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ବୁଝିବାକୁ ବିକଶିତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ କରିଥିଲା । ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜ୍ଞାନ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ, ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନକାରୀର ସହ-ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷାବିତଙ୍କ ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଉଭା ହୋଇଛି ।

1.2. ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଭୂମିକା

କେନ୍ଦ୍ରରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସହିତ ଶିକ୍ଷଣ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ସାଧାରଣତଃ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଳୟର ସାଂସ୍କୃତିକ ମହତ୍ତ୍ୱ କିମ୍ବା ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଭାଷିତ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଯେକୌଣସି ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରତି ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ଅଧିକ ପୂର୍ବ-ସକ୍ରିୟତା ରଣନୈତିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରେ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗଠନମୂଳକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସୁଗମ କରିବା ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ଫଳାଫଳକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ପରିଚାଳନା କରିବା ସର୍ବାଧିକ ସାଧାରଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ଆଶା । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ସଂରଚନା, ନୀତି, ବୋର୍ଡ କିମ୍ବା ପ୍ରଥା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ।

ଚିତ୍ର 1.2: ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା

ଅତୀତର ଆହ୍ୱାନମାନଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା କ୍ରମାଗତ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୁନଃ ପ୍ରମାଣିତ କରେ । ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଥିବା ଅନେକ ପଦକ୍ଷେପ ଅତୀତରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି । ନିରନ୍ତର ଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିକାଶର ପରିସରକୁ ସକ୍ଷମ କରୁଥିବା ଏହି ଏକାଧିକ ସଂରଚନା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସାମ୍ନା କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗଗତ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କିଛି ଆହ୍ୱାନ ରହିଛି ।

1.3. ଜଟିଳ ଏବଂ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଆହ୍ୱାନ

ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷଣ ଅବସରକୁ ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା, ଅଧିବେଶନ କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷଣ ମଣ୍ଡଳ ବାଛିବା ପାଇଁ ବହୁତ କମ ସୁଯୋଗ ସେମାନେ ପାଆନ୍ତି । ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷଜ୍ଞତା ପୁଡୁଗ'ରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇଥାଏ।

ଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଏବଂ ବିବିଧ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅଟନ୍ତି । ତେଣୁ ସମାନ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏକାଠି କାମ କରିବା, ଆଲୋଚନା କରିବା ଏବଂ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ପାରଦର୍ଶିତା ବିକାଶ କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ। ପରିଶେଷରେ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅଧିକ ଜଟିଳ କରୁଥିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ, ନବୀନ ଏବଂ ନିରନ୍ତର ବଢୁଥିବା ମାମଲାକୁ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ବେଳେ ଜଣେ ନିଜକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଏବଂ ହତୋତ୍ସାହିତ ହେବା ଦେଖିଥାଏ । ସାଧାରଣ ଚିନ୍ତାରୁ ମୁକୁଳିବା ପାଇଁ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷଣ, ଅଭିଜ୍ଞତା, ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ସମାଧାନ ଦେଉଥିବା ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ମହାମାରୀ ସୁଦୃଢ଼ କରିଛି । ବେଳେ ବେଳେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଆହ୍ୱାନର ସମାଧାନରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ବିଳମ୍ବ ଦେଖାଦିଏ ଏବଂ ସେମାନେ ପଛରେ ରହିଯାନ୍ତି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଉଥିବା ପ୍ଲାଟଫର୍ମ, ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ କିମ୍ବା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସଚେତନ ନଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହି ପଛରେ ରହିଯିବା ମୁଖ୍ୟତଃ ଘଟିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକାର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏକାଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥାନ୍ତି । ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ପାଇଁ ସମୟ ପରିଚାଳନା କରିବାବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସନ୍ତୁଳନ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଯାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆହ୍ୱାନଭରା ହୋଇଯାଏ, ବିଶେଷତଃ ଯେତେ ବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥିତି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

ଶିକ୍ଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକାର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ ଏକାଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ଦାବି କରୁଥିବା ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସନ୍ତୁଳନ କରି ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ପାଇଁ ସମୟ ପରିଚାଳନା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆହ୍ୱାନଭରା ହୋଇଯାଏ, ବିଶେଷତଃ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥିତି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

1.4. ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ବିଭିନ୍ନ ଭୌଗୋଳିକ କ୍ଷେତ୍ର, ଭୂମିକା ଏବଂ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶର ଆବଶ୍ୟକତା ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ଆଗ୍ରହ ଉପରେ ଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷକ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏକ ଭିନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ନେଟୱାର୍କିଂ ଚାହିଁପାରନ୍ତି । କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ସାଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ସିଧାସଳଖ ଶିଖିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟମାନେ ସମାନ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀର ଏକ ବୃହତ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତି । କିଛି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ମତ ସମାଧାନ ଖୋଜିବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବୃତ୍ତିଗତ ସହାୟତା ପାଇପାରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଆବଶ୍ୟକ ।

1.5. ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି (2020) ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଦର୍ଶନ

ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷାର[1] SDG 4 ସହିତ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା ସଂରଚନାର ସମସ୍ତ ଦିଗକୁ ପୁନର୍ଗଠନ କରିବାକୁ NEP 2020 ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି । ଫଳାଫଳର ଗୁଣାତ୍ମକତାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ଏକ ସମାଧାନ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବା ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି ।

1.5.1. ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ

ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାଡ଼ିଦେବା ହାରକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପ୍ରୟାସରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୂର୍ବତନ ଛାତ୍ର ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀର

[1] ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶର ମନ୍ତ୍ରାଳୟ. (2020, ଜୁଲାଇ 29). ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି 2020. ଭାରତ ସରକାର

ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦିଆଯିବ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷଣ ଫଳାଫଳ ଉନ୍ନତ ହେବ ଏବଂ ଆଗ୍ରହ ଲଗାତାର ବଢ଼ିବ ।

1.5.2. ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ

NEP 2020 ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ *"ସର୍ବୋତ୍ତମ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଅଧୀନରେ ବହୁମୁଖୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏବଂ ଜ୍ଞାନ, ସ୍ୱଭାବ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଗଠନ ଏବଂ ଅଭ୍ୟାସର ବିକାଶ"* [2] ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛି । ତେଣୁ, ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଲାଗୁ ବିକାଶ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ଏକ ସହାୟକ ଭାବରେ ଏହା ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି ।

a. କ୍ରମାଗତ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ମାସିକ ବୈଠକ ସହିତ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର କ୍ଲଷ୍ଟର ସମ୍ବଳ କେନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି/ବାଲବାଟିରେ ECCE ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଏହା ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଇଛି । ବୃତ୍ତିଗତ ଯୋଗ୍ୟ ECCE ଶିକ୍ଷାବିତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ବୃତ୍ତିଗତ ତାଲିମ, ଦିଗଦର୍ଶନ ଯାନ୍ତ୍ରିକତା ଏବଂ ଆଜୀବିକା ପଥ-ଚିତ୍ରଣର ଏକ ମିଶ୍ରଣ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ।

b. ଏକ ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ବ୍ୟତୀତ ସେବା-କାଳୀନ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ, ସୁଦୃଢ଼ ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ବଢ଼ାଇବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା

c. କିଛି ବିଶିଷ୍ଟ ବୃତ୍ତିଗତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ବୃତ୍ତିଗତ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ ।

1.5.3. ବିଦ୍ୟାଳୟ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ପାଇଁ

ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିଚାଳନା କରିବା, ନିରନ୍ତର ଗୁଣାତ୍ମକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମାନଦଣ୍ଡ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା, ଶିକ୍ଷକ ବିକାଶ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ଏକ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷଣ ସଂଗଠନ ସୃଷ୍ଟି କରି ଶୈକ୍ଷିକ ନେତାଙ୍କର ଶୈକ୍ଷଣୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଭାବେ ଦକ୍ଷତା ଗଠନ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନା ପାଇଁ ଏହା ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଇଥାଏ ।

1.5.4 ଶୈକ୍ଷିକ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଏବଂ ସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ

ଶୈକ୍ଷିକ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରି ସମସ୍ତ ଶୈକ୍ଷିକ ସଂସ୍ଥାନରେ ଦିଗଦର୍ଶନର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ NEP 2020 ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରେ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ NEP 2020ର ପ୍ରାଥମିକ ଧ୍ୟାନ ଥିଲା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶାସନ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ନେତୃତ୍ୱ ଦିଗରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ପୁନଃ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଏକୀକରଣ ।

a. ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ଏକ ସଶକ୍ତିକରଣ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ନବସୃଜନର ସଂସ୍କୃତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ମାନ୍ୟତା ଅନୁଦାନ ଯାନ୍ତ୍ରିକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ, ଯେଉଁଥି ପାଇଁ କଲେଜମାନଙ୍କୁ ମାନକ ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନତ ହେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦିଆଯିବ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏହାର ଅନୁବନ୍ଧିତ କଲେଜମାନଙ୍କୁ "ଶୈକ୍ଷଣୀକ ଏବଂ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟବସ୍ତୁ, ଶିକ୍ଷାଦାନ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ; ଶାସନ ସଂସ୍କାର; ଆର୍ଥିକ ଦୃଢ଼ତା; ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ ଦକ୍ଷତା," ବିକାଶରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପରିଶେଷରେ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଡିଗ୍ରୀ-ପ୍ରଦାନକାରୀ କଲେଜକୁ ବଦଳାଇବ ।

b. ଆହୁରିମଧ୍ୟ, ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ଶୈକ୍ଷଣୀକ ଗବେଷଣାକୁ ଉତପ୍ରେରଣ କରିବା ପାଇଁ ଶୈକ୍ଷଣୀକ ସଂସ୍ଥାନରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବା NRFର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରାଥମିକ ଭୂମିକା ଅଟେ ।

[2] ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶର ମନ୍ତ୍ରାଳୟ. (2020, ଜୁଲାଇ 29). ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ନୀତି 2020. ଭାରତ ସରକାର

ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ନୀଳ ବହି

NEP 2020 ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ସୁପାରିଶ ସହିତ ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା ପାରିବେଶିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଅପାର ସୁଯୋଗ ଅଛି । ବିଭିନ୍ନ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞତାର ଭଣ୍ଡାର ଶିକ୍ଷା ପାରିବେଶିକ ପ୍ରଣାଳୀର ବିଭିନ୍ନ ମୂଳ-ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଏବଂ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ସୂଚନା ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ବିସ୍ତାର କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଦିଗଦର୍ଶନର ପରିଚୟ

ଅଧ୍ୟାୟ- 2: ଦିଗଦର୍ଶନର ପରିଚୟ

2.1. ଦିଗଦର୍ଶନର ଅବଧାରଣା

ଦିଗଦର୍ଶନ – ସେମାନେ କରୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଭୂତିରୁ ଶିଖିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଏହି ଶବ୍ଦଟି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ[3] ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଉତ୍ତମ ଉପାୟ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା, ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦାନ କରିବା, ଗହନ ବୃତ୍ତିଗତ ଦିଗଦର୍ଶନ, ଜଟିଳ ଏବଂ ଆହ୍ୱାନପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହୋଇପାରେ । ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିବା ଏକ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଚାଲୁଥିବା, ସଂରଚିତ ସହଜୀବି ସମ୍ପର୍କିତ, ସମାନ କ୍ଷେତ୍ରର ବୃତ୍ତିଧାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉପଯୋଗୀତା କୈନ୍ଦ୍ରିକ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆଧାରିତ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଅଟେ ।

ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ପର୍କର କାହାଣୀ

ସାରା ବିଶ୍ୱର ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସରେ ଦିଗଦର୍ଶନର ମୂଳ ରହିଛି । ଏକ ଗ୍ରୀକ ପାଠ୍ୟରେ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ “ମେଣ୍ଟର” (ଦିଗଦର୍ଶକ)ର ପ୍ରଥମ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ପ୍ରମାଣ ଦେଖା ଯାଇଥିଲା । ମହାଭାରତରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଧର୍ମର ମାର୍ଗ ଅନୁସରଣ କରିବା ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲେ। ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର କମଳ ସୂତ୍ର ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ପର୍କକୁ *“ଲୋକଙ୍କ ଖୁସି ପାଇଁ ମିଳିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସହଭାଗୀ ଶପଥ”* ଦ୍ୱାରା ମୌଳିକ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରେ ।[4]

ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସହଭାଗୀ ସଂଳାପ ଭାବରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି, ସକ୍ରାଟୀୟ ପଦ୍ଧତି ସମାନ ସମାଲୋଚିତ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଚିନ୍ତା-ଉଦ୍ରେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଥାଏ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ନିଜସ୍ୱ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତି । ଗୁରୁକୁଳ ପ୍ରଣାଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଭାରତୀୟ ଇତିହାସରେ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ବୋଲି ଏଥିରୁ ଜଣା ପଡୁଛି । ଗୁରୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଥିଲେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ । ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାରେ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଥିଲା ।[5] ପାଟଳିପୁତ୍ରର ରାଜା ହେବା ପାଇଁ ଚାଣକ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ମୌର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ତା'ପରେ ଜଣେ ମହାନ ସମ୍ରାଟ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସରୁ ଆଧୁନିକ ଇତିହାସକୁ ଆସିବା, ମହାନ ଆଲେକ୍ଜାଣ୍ଡାରଙ୍କୁ ଆରିଷ୍ଟୋଟଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମାର୍ଟିନ ଲୁଥର କିଙ୍ଗଙ୍କୁ ଡକ୍ଟର ବେଞ୍ଜାମିନ ଏଲାଇଜ ମିଜ'ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ - ଆଧୁନିକ ଇତିହାସର ସମସ୍ତ ସଫଳ ସାର୍ବଜନୀକ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପଦ୍ଧତି ଭାବରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁନଃ ଉଭା ହେବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି ।[6]

---

3 ଟୁଗେଦର ପ୍ଲାଟଫର୍ମ. “ଦିଗଦର୍ଶକ ହେଣ୍ଡବୁକ”. ଟୁଗେଦର ପ୍ଲାଟଫର୍ମ

4 ସୋକା ଗକ୍କଇ. (2020) ଦ ୱାନନେସ ଅଫ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏଣ୍ଡ ଡିସାଇପଲ. ସୋକା ଗକ୍କଇ (ଗ୍ଲୋବାଲ)

5 କୁକ୍ରେଜା, ଏସ., ଅରୋଡା, ଆର., & ସିଂହ, ଟି. (2020) ଦିଗଦର୍ଶକସିପ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ: ମର୍ଡେନ ଆଉଟଲୁକ ଅଫ ଟ୍ରାଡିସନାଲ ନଲେଜ. ଇଣ୍ଟରନେସନାଲ ଜର୍ଣ୍ଣାଲ ଅଫ ଏପ୍ଲାଏଡ & ବେସିକ ମେଡିକଲ ରିସର୍ଚ୍ଚ.

6 ହାନ୍ସମେନ, ସି. ଏ. (2002). କ୍ରିଟିକଲ ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟିଭସ ଅନ ମେଣ୍ଟରିଙ୍ଗ. ସେଣ୍ଟର ଅନ ଏଜୁକେସନ ଏଣ୍ଡ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ ଫର ଏମ୍ପ୍ଲୟେମେଣ୍ଟ, କଲେଜ ଅଫ ଏଜୁକେସନ ଦ ଓହିଓ ଷ୍ଟେଟ ୟୁନିଭରସିଟି

ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦିଗଦର୍ଶନରେ ଏହାର ଅଳ୍ପ କିଛି ଆପଣେଇବା ରହିଥିବା ବେଳେ ଏହାକୁ "ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷଣ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସମର୍ଥନ ଏବଂ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ସର୍ବାଧିକ ବଢାଇ ପାରିବେ, ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ କରିପାରିବେ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଉନ୍ନତି କରିପାରିବେ ଏବଂ ସେମାନେ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇପାରିବେ"ର ଏକ ସଂରଚନା ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି ।[7]

2.2 ଦିଗଦର୍ଶର ନୀତି

ପାରସ୍ପରିକତା ସମୟରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥିବା ବେଳେ କିଛି ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ନୀତି ସଂରଚନାର ସାରତତ୍ତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ । ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥିଲେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଢାଞ୍ଚା ସବୁଠାରୁ ସଫଳ ହେବ । ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ଢାଞ୍ଚାର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ନିବେଶକୁ ସେମାନେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବେ ବୋଲି ବିଚାର କରି ନୌଲ୍ସଙ୍କ[8] ଦ୍ୱାରା ବିକାଶ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ-ଶିକ୍ଷଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସହିତ ସୁସଙ୍ଗତ ହେବା ପାଇଁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନଙ୍କର ଏକ ତାଲିକା ସୁସଙ୍ଗଠିତ କରାଯାଇଛି ।

a. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ: ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷଣର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ସହିତ ଯୋଜନା, କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଜଡ଼ିତ ହେବା ଉଚିତ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ପର୍କକୁ ପରିଚଳାନା କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାର ପ୍ରେରିତ ଶକ୍ତି ଦିଗଦର୍ଶକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ କିମ୍ବା ବାଧ୍ୟବାଧକତା ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା, ଆହ୍ୱାନମାନ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାଥମିକତା ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେବା ଉଚିତ ।

b. ଡେରିଭେଟିଭ: ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଜୀବନ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ବିଚାର କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ଉଚିତ ।

c. ପ୍ରୟୋଗ-ଆଭିମୁଖ୍ୟ: ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ବାସ୍ତବ ଜୀବନ ସମସ୍ୟା ଏବଂ/କିମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ କରିବାରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

d. ସୁବିଧା ଦେବା: ଏକ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ, ଡେରିଭେଟିଭ ଏବଂ ପ୍ରୟୋଗ-ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଭିଜ୍ଞତା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ସ୍ଥାନ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ହେବା ଉଚିତ ।

e. ନିରାପଦ: ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଭିଜ୍ଞତା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ହେବା ଉଚିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟାସ କରାଯିବା ଉଚିତ । ବିଶ୍ୱାସ, ଗୋପନୀୟତା, ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ମାନ ଏବଂ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ସଂରଚନା ଅନୁମତି ଦେବା ଉଚିତ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେକୌଣସି ଶକ୍ତି ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସହିତ ସୀମା ଏବଂ ମୌଳିକ ନିୟମ ଉପରେ ସହମତ ହୋଇ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ ।

f. ସହଜୀବି: ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉଭୟ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ । ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଉପଦେଶ ଏବଂ/କିମ୍ବା ସହାୟତା

---

[7] ପାର୍ସଲୋ, ଇ, & ଲିଡହମ, ଏମ. (2009). କୋଚିଙ୍ଗ ଏବଂ ମେଣ୍ଟରିଙ୍ଗ: ପ୍ରାକ୍ଟିକଲ କନଭର୍ସେସନସ ଟୁ ଇମପ୍ରୁଭ ଲର୍ଣ୍ଣିଙ୍ଗ. କୋଗାନ ପେଜ ପବ୍ଲିସର୍ସ.

[8] ନୋଲ୍ସ, M. S. (1980). ଦ ମର୍ଡେନ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ଅଫ ଏଡଲ୍ଟ ଏଜୁକେସନ: ଫ୍ରାମ ପେଡାଗୋଜି ଟୁ ଏଣ୍ଡ୍ରୋଗଜି. ଏଙ୍ଗଲେଉଡ କ୍ଲିଫସ, NJ: କେମ୍ବ୍ରିଜ ଏଡଲ୍ଟ ଏଜୁକେସନ

ଲୋଡ଼ିପାରନ୍ତି । ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ସେମାନେ ଲାଭାନ୍ୱିତ ହେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ପାରସ୍ପରିକତାରୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପକୃତ ହେବେ ।

2.3. ଦିଗଦର୍ଶନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ସାଧାରଣ ମିଥ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ସାଧାରଣ ମିଥ ଦିଗଦର୍ଶନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ରହିଛି:

a. **କେବଳ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରୁ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି ।** ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଲାଭ ମିଳୁଥିବା ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ହେଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ସହଜୀବି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେଉଁଥିରେ ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଶିଖନ୍ତି ।

b. **ଏକ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ସମ୍ପର୍କ ଶାରିରୀକ ଉପସ୍ଥିତିରେ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।** ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକ ମୁହାଁମୁହିଁ ପାରସ୍ପରିକତାର ନିଜସ୍ୱ ଲାଭ ଅଛି, ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଅସମକାଳୀନ ଏବଂ ଅନଲାଇନ ପଦ୍ଧତି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ ।

c. **ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଥରକେ କେବଳ ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକ ରହିପାରନ୍ତି ।** ବିଭିନ୍ନ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ କୌଶଳ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଯୋଡ଼ିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ବୃତ୍ତିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତ କରିପାରିବ ।

d. **ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କକୁ ଯେକୌଣସି ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ସୁଗମ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।** ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରାକୃତିକ ଭାବରେ ବିକଶିତ ହୁଏ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ସୁଗମ୍ୟ କରାଯାଏ । ଏକ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆବୃତ୍ତି ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ସମାପ୍ତ ହେବାକୁ ଥିବା ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଏକ ତାଲିକା ଏକ ସଂରଚନାତ୍ମକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

e. **ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ବୟସ୍କ ହେବା ଜରୁରୀ ।** ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ବିଶେଷଜ୍ଞତା, ଦକ୍ଷତା, ଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ଏକତ୍ର ଶିକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମାନସିକତା ଉପରେ ଆଧାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ବାଛିବା ଆଦର୍ଶ ଉପାୟ ଅଟେ ।

f. **ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକ କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ହୋଇପାରେ ।** ନିଜ ବଳରେ ଫଳପ୍ରଦ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ଗଠନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କୌଶଳ ହାସଲ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଦିଗଦର୍ଶକ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ବେଳେ ପ୍ରାୟତଃ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଦିଗଦର୍ଶକ ଥାଆନ୍ତି ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନର ପରିଚୟ

ଅଧ୍ୟାୟ-ତୃତୀୟ: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନର ପରିଚୟ

ପାରସ୍ପରିକ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅବଧାରଣାର ସଂରଚନାତ୍ମକ ସହଭାଗିତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ (NMM) ବିଦ୍ୟମାନ ସମ୍ବଳରୁ ଲାଭ ଉଠାଇ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ତ୍ୱରିତ ବିକାଶକୁ ସହଜ କରିବ, ଏହି ଅନୁରୂପ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ପାଇଁ ଜ୍ଞାନ, କୌଶଳ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଆହରଣ ଏବଂ ସହଭାଗିତାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ NCTE ଏକ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ମିଶନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି।

3.1. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମିଶନର ଆବଶ୍ୟକତା

ଆଜିର ଅଭୂତପୂର୍ବ ଦାବି ଏବଂ ଆହ୍ୱାନଭରା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ସମାଧାନ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ଏବଂ ସାଥୀମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ଦିଗରେ ଯୋଗଦାନ କରିବାର ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିକ୍ଷାବିତମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ। ନିରନ୍ତର ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ପରିବେଶ ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇବାରେ ସକ୍ଷମ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ଜୀବନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ କୌଶଳର ସଠିକ ମିଶ୍ରଣ ଯୋଗାଇ ପାରିବ । ଏହା ସମାବେଶୀ ଏବଂ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦେଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏକ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଢଙ୍ଗରେ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟମାନ ଅନ୍ତରର ସମାଧାନ ପ୍ରଦାନ କରେ । ବିଶେଷଜ୍ଞତା ପ୍ରତି ସୁଗମ, ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ, ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂଯୋଗ ଏବଂ ଏକାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଶିଖିବାରୁ ଲାଭ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଆଦି ଏହି ସବୁ ଅନ୍ତର ଅଟେ। ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ବୃତ୍ତିଗତଙ୍କ ସହିତ ଶିକ୍ଷଣରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ। ବିଭିନ୍ନ ବାଟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ନିୟୋଜନ ହେବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର କୌଶଳ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶକୁ ସକ୍ଷମ କରିପାରିବ। ଏହା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ସହିତ ନେଟୱାର୍କ କରିବା, ଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅଭ୍ୟାସ ବିନିମୟ ପାଇଁ ମଞ୍ଚରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନେତୃତ୍ୱ ଏବଂ ପରିଚାଳନା, ପାଠ୍ୟକ୍ରମ, ଶିକ୍ଷାଦାନ, ଶୈକ୍ଷିକ ନୀତି ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପ୍ରସାର କରିବା ଆଦି ପାଇଁ ଏହା ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ।

ପ୍ରାୟତଃ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭାବରେ ପରିକଳ୍ପିତ ସୂଚନା ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର ପଦାନୁକ୍ରମିକତା, ଏକପାଖିଆ, ଉପରୁ-ତଳକୁ ପ୍ରବାହ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଚଳିତ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ରହିଛି । ପଦାନୁକ୍ରମିକର ସୀମାକୁ କୋହଳ କରିବା ଏବଂ ଏକ ମୌଳିକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନର ଏକ ସୁଯୋଗ ଅଛି । ଏହା ଶିକ୍ଷଣକୁ ଅଧିକ ସହକର୍ମୀ ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ-ଆଧାରିତ କରିବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷଣକୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ନିରନ୍ତର କରିବ ।

ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷଣର ଭାବନା, ପ୍ରତିଫଳନ ଏବଂ ସହଭାଗିତାକୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ବଢ଼ାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ଏଜେନ୍ସି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

3.2 ମିଶନ କିପରି ହାସଲ ହେବ?

ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥିବା ଭାବରେ ଏହି ମିଶନକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରେ। ଏହା ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରର ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇପାରିବ।

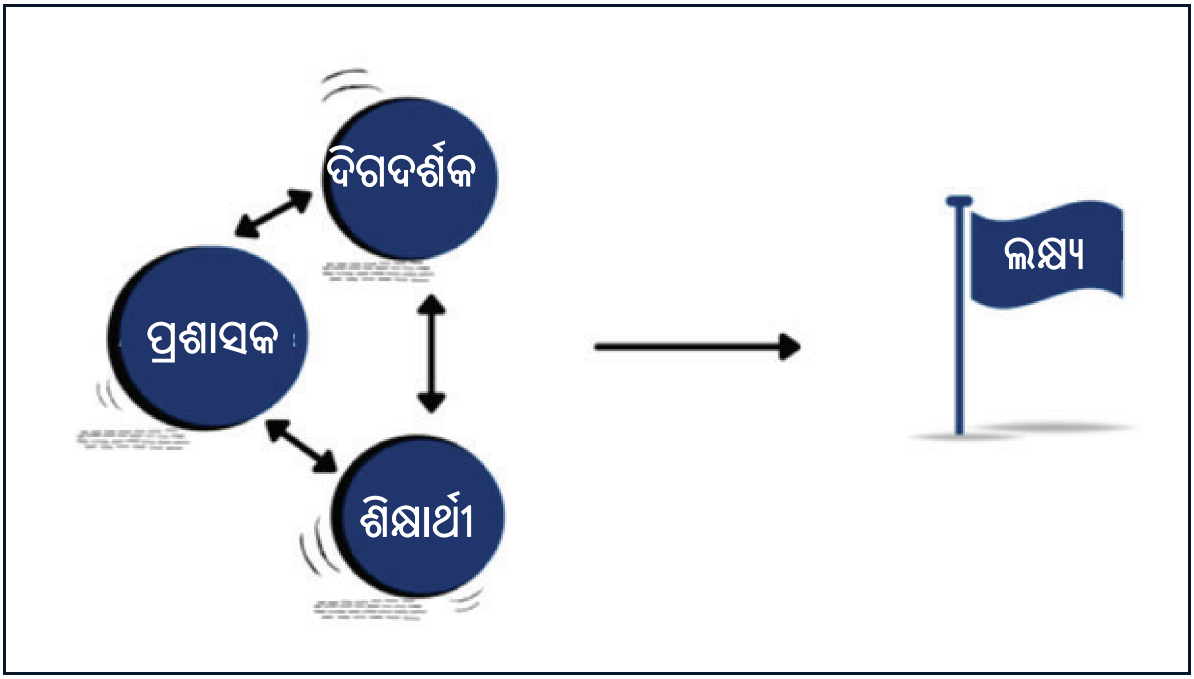

ଚିତ୍ର **3.1:** ପାରସ୍ପରିକତାରେ ନିୟୋଜିତ ଏବଂ ଏକ ଏକକ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରଗତି କରୁଥିବା ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ

ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ

ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ *ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ* ଏହି ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଅଟନ୍ତି । କୌଣସି ଏକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଚାହୁଁଥିବା *ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ* ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରର ଏକ ମୂଳ-ଗୋଷ୍ଠୀର ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଅଟନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସମାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଚାହୁଁଥିବା ଏବଂ *"ଚାହିଁବା"* ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ଆଲୋଚନା ଓ ବାର୍ତ୍ତାଳାପରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସମାନ କିମ୍ବା ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମୂଳ-ଗୋଷ୍ଠୀର ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଅଟନ୍ତି ।

ଛୋଟ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ଭୂମିକା ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବହୁତ ବଡ଼ ଧରଣର ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାକୁ ସହଜ ଏବଂ ନିରନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ମିଶନରେ ଏକ ତୃତୀୟ ଉପାଦାନ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଛି । ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘଟୁଥିବା ସମସ୍ତ ପାରସ୍ପରିକତାର ଗୁଣାତ୍ମକତା ଏବଂ ଆବୃତ୍ତିର ନିରନ୍ତର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ *ପ୍ରଶାସକ* (ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ କିମ୍ବା ଏକକ) ଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି । ଏଥିସହ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାର ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ଏବଂ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଏହାର ସଂସ୍ଥାଗତକରଣକୁ ସେମାନେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରରେ ଯେକୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆକାର ବହୁତ ବଡ଼ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଭିଜ୍ଞତା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଏବଂ ଅନଲାଇନ ମଞ୍ଚ ବିକାଶ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ସିଷ୍ଟମ ସହଭାଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅପାର ସୁଯୋଗ ଅଛି।

ଚିତ୍ର **3.2:** ଦିଗଦର୍ଶନର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ

ଏହି ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକତା ମୁଖ୍ୟତଃ ଜ୍ଞାନ, କୌଶଳ, ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ସେୟାର କରିବା ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରାଯିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୁପ, ନୂତନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଉନ୍ମୁଖତା ପାଇଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ବିଷୟରେ ଏକ ଆଲୋଚନାକୁ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଛନ୍ତି; କୌଣସି ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ଅଧିବେଶନରେ ଏକ କେସ-ଆଧାରିତ ଆଲୋଚନାକୁ ସୁଗମ କରିବା ବିଷୟରେ ସଂରଚନାର ଜଣେ ପ୍ରଶାସକ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରଥାନ୍ତି ।

ପାରସ୍ପରିକତାର ପ୍ରଭାବଶାଳୀତା ଚାରୋଟି ଉପାଦନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ - ଯଥା ଆଶ୍ୱାସନା, ସହମତି, ସଂରଚନା ଏବଂ ଉପକରଣ ।

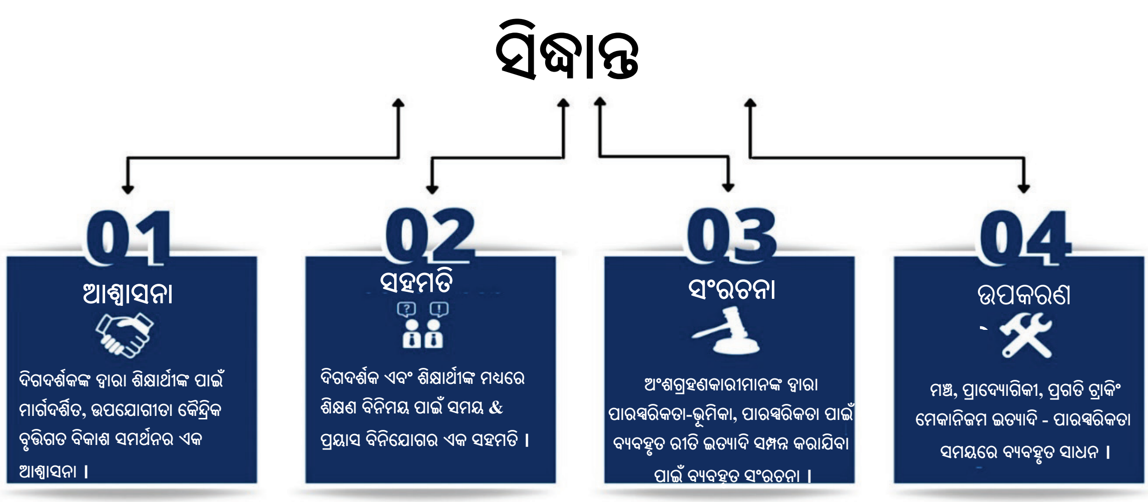

ଚିତ୍ର **3.3:** ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକତାର ନୀତି

3.3 ମିଶନରୁ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ?

ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଜ୍ଞାନ, କୌଶଳ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଆହରଣ ଏବଂ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଉନ୍ନତିର ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ପାରସ୍ପରିକତା କରନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ବଡ଼-ଧରଣର, ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ, ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ-ସହାୟକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାମାନଙ୍କର ମିଶ୍ରଣ ଦ୍ୱାରା ଏହା ହାସଲ କରାଯିବ ।

ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତ, ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ନେତୃତ୍ୱ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଆଧାରକୁ ବଢ଼ାଇବା, ସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ କରିବା ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀଗୃହର ଆହ୍ୱାନକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣରେ ତ୍ୱରଣ ଆଣିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଉଚିତ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଏକ ଟିମ ପାଇଁ ଦୈନିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାରରେ ଉନ୍ନତି ହେବ; ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମହାନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଭାବରେ ଗଢ଼ି ଉଠିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଦ୍ରୁତ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଉପାୟ ହୋଇପାରେ । ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଏକ ଭୂମିକ ନିଭାଇବାକୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହିତାଧିକାରୀ/ସଂସ୍ଥାନମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଏକ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହି ମିଶନ ଏକ ସୁଯୋଗ ଅଟେ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଭବିଷ୍ୟତରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନେତା ତଥା ଶୈକ୍ଷିକ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ମିଶନକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହି ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଏକ ନିରନ୍ତର ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମିଶନର ଅଗ୍ରଗତି ସୂଚାଇବା ପାଇଁ ଏହାର କିଛି ଠୋସ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅଛି ।

ଚିତ୍ର 3.4: ମିଶନର ମୁଖ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ

ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ: ପ୍ରସ୍ତୁତି

ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ହିତାଧିକାରୀ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ପାଇଁ ଏକ ***ଆବଶ୍ୟକତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ*** କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପରିପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ କରିବାକୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମ୍ବଳ ପରିଦୃଶ୍ୟକୁ ଚିତ୍ରଣ କରିପାରନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ଏକ ବଡ଼ ଆକାରର ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପ୍ରତି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ନିଜକୁ ଉନ୍ମୁଖ କରିବାକୁ ଏହି ନୀଳ ବହି ଭଳି ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାର

କରିପାରନ୍ତି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ: ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ

ଥରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ନିଯୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଦିଗଦର୍ଶନ କୌଶଳ ଏବଂ ଟେକନିକ ସହିତ କ୍ଷେତ୍ର ସମ୍ପର୍କିତ କୌଶଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅନୁମତି ଦିଏ ।

ପର୍ଯ୍ୟାୟ 3: ସୁପରିଚିତତା

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏକ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପରିବେଶରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଶିଖିଥିବା କୌଶଳ ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରନ୍ତି । ଦିଗଦର୍ଶନ ପରସ୍ପରିକତା ସମୟରେ ଗୁଣାତ୍ମକତା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଉପରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ମତାମତ ଆଧାରରେ 2ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ପଦ୍ଧତିକୁ ପରିମାର୍ଜିତ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସୁପରିଚିତତା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ ।

ପର୍ଯ୍ୟାୟ 4: ମଜଭୂତ କରିବା

ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପରିବେଶରେ ଥରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନେ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସହ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପାରଦର୍ଶୀତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦିଗଦର୍ଶନରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଚାଲୁଥିବା ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ଅଧିବେଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ନିରନ୍ତର ବିକାଶ ପାଇଁ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କର ଏକ ଶେଷ ପରିଣାମ ଆଡ଼କୁ ମେଟ୍ରିକ ଉପରେ ନଜର ପକେଇବା ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାର ପ୍ରଭାବଶାଳୀତାକୁ ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ପୁନଃ-ସମନ୍ୱିତ କରିବ ।

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପରିଣାମ ସମାନ ହେବା ଉଚିତ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ମଣ୍ଡଳ ମାଧ୍ୟମରେ ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଏବଂ ଗଣନା ଜ୍ଞାନରେ ଛାତ୍ର ଶିକ୍ଷଣ ପରିଣାମ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଏବଂ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଛାତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ଶତକଡ଼ା (%) ବୃଦ୍ଧି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ଏକ ପରିଣାମ ।

ପର୍ଯ୍ୟାୟ 5: ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ନିରନ୍ତରତା

ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ବଦଳରେ ଦିଗଦର୍ଶନରେ ଅଭ୍ୟାସର ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ । ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଏବଂ ଏଥିରେ ସେମାନଙ୍କ ଅବିରତ ଆଗ୍ରହ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବଢ଼ାଯାଇପାରିବ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ମେକାନିଜମ ଲାଗୁ କରି ଏହା ହାସଲ କରାଯାଇପାରିବ:

a. ମୂଲ୍ୟ ଅଫର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଅଂଶଗ୍ରହଣର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଉଜାଗର କରିବା,

b. ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ ସଂସ୍ଥାଗତକରଣ କରିବା ଏବଂ

c. ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂରଚନାରେ ଅବିରତ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବା।

ମିଶନର ଉପର ଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମେ ପ୍ରସାର ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକତାର ମୂଲ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀତା ଭାବେ ବଢ଼ାଇବାକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପବିଭାଗ କିଛି ନିର୍ମାଣକୁ ଚିତ୍ରଣ କରିଛି ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସମାଧାନ

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ: ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସମାଧାନ

4.1 ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ

ସଂରଚନାକୁ ସୁଗମ କରିବା ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଜଣେ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ (ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କିମ୍ବା ଏକକ) ବ୍ୟତୀତ ବଛା ହୋଇଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ଆକାର ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଏହି ଉପବିଭାଗଟି ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା କିପରି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ଆକାରକୁ ସଫଳ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଗୁଣ ଆଦି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥାଏ।

4.1.1 ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂପର୍କରେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ସଂରଚନାରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ବିକାଶ କରିବାରେ ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ ସୁଗମ ହେଉଥିବା ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପାଇଁ ଆପଣେଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିଭାଇଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ନିମ୍ନଲିଖିତ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ:

a. ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ଏବଂ/କିମ୍ବା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ।

b. ଏକ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ମାନଦଣ୍ଡ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଆବେଦନର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

c. ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଓରିଏଣ୍ଟେସନ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ

ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିକଳ୍ପନା କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସମାଜବିଜ୍ଞାନୀ, ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର/ବିଭାଗରୁ ଶିକ୍ଷାବିତମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ରାଜି କରାଯାଇପାରେ । ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏହା ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ସମସ୍ତ ଇଚ୍ଛୁକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୁଗମ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀରେ ସହଜ ନଥିବା କିମ୍ବା ସୁଗମ ନଥିବା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଥାଇପାରନ୍ତି । ସେହି ଭଳି ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ/ରାଜ୍ୟ ସେବା ଅଫିସର ପରି ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନା ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ଆବେଦନ କରିବା ପାଇଁ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସେମାନଙ୍କୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେବା ଉଚିତ । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ଆବେଦନ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

4.2 ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଗୁଣ

ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରୁ ଅଧିକ ଅମଳ କରିବାକୁ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ସମୟରେ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଣ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଏବଂ ଶିଖିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବାଞ୍ଛିତ ଶିକ୍ଷଣ ପରିଣାମରେ ପହଞ୍ଚାଉଥିବା ଆକାଂକ୍ଷିତ ଗୁଣ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ରହିବା ଉଚିତ । ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବା ପାଇଁ ଜରୁରୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବା କିଛି ଗୁଣ ଥିବା ବେଳେ ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ନିରନ୍ତର ଦକ୍ଷତା-ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବେଳେ କିଛି ଗୁଣ ବିକଶିତ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଦିଗଦର୍ଶନ ସ୍ଥାପନାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାରମ୍ଭ ବିନ୍ଦୁ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ଗୁଣର ଏକ ତାଲିକା ଏବଂ ଆଗକୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏକ ସନ୍ଦର୍ଭ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

a. **ବିବିଧତା ପ୍ରତି ସଚେତନତା**: ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିବିଧତା ପ୍ରତି ସଚେତନ ହେବା ଅର୍ଥ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ସମୟର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଲୋକ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ମତାମତ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବା । ସମାଜ-ଅର୍ଥନୈତିକ

ପୃଷ୍ଠଭୂମି, ଲିଙ୍ଗ, ବୟସ, ସଂସ୍କୃତି, ଜାତି, ଧର୍ମ ଏବଂ ଏକ ବିବିଧ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଅନ୍ୟ/ ଦିଗ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବା ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

b. **ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଯୋଗାଯୋଗ:** ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଯୋଗାଯୋଗ ଅଟେ । ବିଚାର, ଅବଧାରଣା, ଜ୍ଞାନ, ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଭାବାନୁଭୂତିକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଏବଂ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାର କ୍ଷମତା ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୁତର ଦେବା, ବୁଝିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କରିବା ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ତେଣୁ ସଫଳ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ପାଇଁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଯୋଗାଯୋଗ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ।

c. **ସହାନୁଭୂତି:** ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ହେବା, ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଭାବନା, ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ବୁଝିବା ଏବଂ ସମ୍ପର୍କିତ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ।

d. **ଅଭିଜ୍ଞତା:** କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହସ୍ତକ୍ଷେପରେ ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଖେଳାଳି ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ସମୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଏକତ୍ରିତ କରିଥିବା ଜ୍ଞାନ, କୌଶଳ ଏବଂ ଦକ୍ଷତାକୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦ୍ୱାରା ସନ୍ଦର୍ଭ କରାଯାଇଥାଏ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଭଳି ସମାନ ମୂଳ-ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ସମୃଦ୍ଧ ଅଭିଜ୍ଞତା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ଆହ୍ୱାନ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହେବା ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅଭ୍ୟାସର ଉଦାହରଣ ପ୍ରଦାନ ଓ ସହଭାଗୀତା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

e. **ବିଶେଷଜ୍ଞତା:** ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ, ବୃତ୍ତି କିମ୍ବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ଜ୍ଞାନ, ଦକ୍ଷତା କିମ୍ବା ନିପୁଣତା ଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷଜ୍ଞତା ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରର ଗଭୀର ବୋଧଗମ୍ୟତାର ବିକାଶ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ସେହି ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କ୍ଷେତ୍ରର ଜଣେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

f. **ନମନୀୟତା:** ଦିଗଦର୍ଶନ ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ ନମନୀୟତା ରଖିବା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ । ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମୟରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଆପଣେଇବା ଏବଂ ରୂପାନ୍ତର କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ସମର୍ଥ ହେବା ଜରୁରୀ । ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ସହଜରେ ସୁଗମ୍ୟ କରାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏକାଧିକ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱର ଉପାୟ ବ୍ୟବହାର କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିବା ଉଚିତ । ଉଭୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ ନମନୀୟତା ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

g. **ପ୍ରେରଣାଦାୟକ:** ଜଣେ ସଫଳ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଗୁଣ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଉଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକ ଏକ ଭାବାବେଶ, ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ପ୍ରେରଣାର ଭାବନାକୁ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ କରି ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏକ ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଦିଗଦର୍ଶକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିବାକୁ ପ୍ରେରିତ କରେ ଏବଂ ପ୍ରଦର୍ଶନର ଉଚ୍ଚ ଆଶା ସ୍ଥିର କରେ । ବଡ଼ ଜିନିଷ ହାସଲ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତାର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରୁ ବାହାରି ଆସି ସେମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦିଅନ୍ତି ।

h. **ନେତୃତ୍ୱ ଦକ୍ଷତା:** ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କିମ୍ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ଏବଂ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଗୁଣ ଏବଂ ଆଚରଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଦକ୍ଷତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

i. **ସମାଲୋଚନାକାରୀ ଚିନ୍ତାଧାରା:** ତର୍କ ଏବଂ କାରଣ ଆଧାରରେ ଧାରଣା, ଚିନ୍ତାଧାରା, ପରିସ୍ଥିତି ଇତ୍ୟାଦି ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସର୍ବଦା ତର୍କିକ ଭାବରେ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିବା

ଉଚିତ ଏବଂ ପ୍ରମାଣ ନ ଚାହିଁ ତଥ୍ୟ କିମ୍ବା ସୂଚନା ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ । ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା, ସେମାନଙ୍କର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା, ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇବା ଏବଂ ସଠିକ ଭାବରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ ଦେବାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ।

j. **ସୃଜନଶୀଳତା:** ବିଭିନ୍ନ ଚେଲେଞ୍ଜକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ନୂତନ ଧାରଣାକୁ ଆକାର ଦେବା ଏବଂ ଅଭିନବ ସମାଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସୃଜନଶୀଳତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାଏ । ସୃଜନଶୀଳ ସମାଧାନ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ନୂତନ ଧାରଣା, ଅବଧାରଣା ଏବଂ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା ଓ ପରୀକ୍ଷା-ନୀରିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ମଧ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

k. **ଅନୁଶୀଳନ:** ଆତ୍ମ-ଅନୁଶୀଳନ, ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ମତାମତ ଚାହିଁବା, ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ନିରନ୍ତର ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଧାରଣାକୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିବାକୁ ଅନୁଶୀଳନ ଦକ୍ଷତା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରେ । ସେମାନଙ୍କର ରଣନୀତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟ ଗଭୀର ଭାବେ ବୁଝିବା ଏବଂ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଅନୁଶୀଳନ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ମଧ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଉପର ଲିଖିତ ଗୁଣ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଚେଲେଞ୍ଜକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥୋଚିତ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଭାବପ୍ରବଣୀୟ ବୁଦ୍ଧିମତା ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । କିଛି ଦିଗଦର୍ଶକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ଦିଗଦର୍ଶକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ 1

ସୁଶ୍ରୀ ଅସ୍ମିତା ପନ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଅଟନ୍ତି । ଗତ 20 ବର୍ଷ ଧରି ବିଦ୍ୟାଳୟର ନେତା ଭାବରେ ଦୁଇଟି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ 10 ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ସମୟ ସହିତ ସେ ଶିକ୍ଷାବିଜ୍ଞାନରେ ବିଶେଷଜ୍ଞତା ଅର୍ଜନ କଲେ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ-ସ୍କୁଲ ଉନ୍ନତି ଅନ୍ୱେଷଣ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ। କିଛି ନେତୃତ୍ୱ ମଡ୍ୟୁଲ (ଉପାଂଶ-ଏକକ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଏବଂ ଟିମ ଓ ସଂସ୍ଥାନ ପରିଚାଳନାରେ ନିଜର ବୁଝିବା ଶକ୍ତିକୁ ଉନ୍ନତ କରି ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ନିଜ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସେ ଶୁଣିଲେ ଏବଂ ଉନ୍ନତି ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଚିହ୍ନଟ କଲେ । ଆହ୍ୱାନଭରା କ୍ଷେତ୍ର ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବେଳେ ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହ ଶୁଣି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଶକ୍ତି ଏବଂ ବିକାଶର କ୍ଷେତ୍ର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ବୁଝିପାରିଥିଲେ । ମତାମତ ଦେବା ବେଳେ ଗଠନମୂଳକ ସମାଲୋଚନା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଉଭୟ ଶକ୍ତି ଏବଂ ବିକାଶର କ୍ଷେତ୍ରର ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ବାରମ୍ବାର ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ତା'ର ପରିଣାମ ଉପରେ ସେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର କର୍ଯ୍ୟକଳାପ ବଦଳାଇବା ଏବଂ ତାଙ୍କ କାମରେ ଅପାରଗତା ଓ ନକାରାତ୍ମକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାଉଥିବା ଡାଞ୍ଚାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବା ପାଇଁ ସେହି ଚିନ୍ତାଶୀଳତା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ସବୁ ବେଳେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶିଖିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଅସ୍ମିତା ନିଜ ସ୍କୁଲର କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଆହୁରି କୌଶଳୀ କରିବା ପାଇଁ କର୍ମଶାଳା ଆୟୋଜନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷଣ ଜାରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା କିପରି ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ, ତା'ର ଉଦାହରଣ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନେ ସୁରକ୍ଷିତ ଏବଂ ଆରାମଦାୟକ ଥିବା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ସର୍ବଦା ସମର୍ଥନ ସୁଗମ କରିବା ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ସେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ପ୍ରୟାସ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସାର୍ବଜନୀନ କହିବା କୌଶଳ ତାଙ୍କର କହିବା କଥା ଉପରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନେବାକୁ ପ୍ରରୋଚିତ କରୁଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତିମୂଳକ ପ୍ରକଳ୍ପର ନେତୃତ୍ୱ ନେବାରେ ବିବିଧ ବର୍ଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିବା ଜଣେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନେତା ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନେତାମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ଅଧିକ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦିଗରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନେତାଙ୍କ ଯାତ୍ରାରେ ସହଭାଗୀ ହେବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଅଟନ୍ତି ।

ଦିଗଦର୍ଶକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ 2

ଶ୍ରୀ ଅମରପାଲ ବାଲେଙ୍ଗ CBSE ଅନୁବନ୍ଧିତ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଭୂଗୋଳ ଶିକ୍ଷକ ଅଟନ୍ତି । ସେ 20 ବର୍ଷ ଧରି ଶିକ୍ଷାଦାନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ସ୍ଥିର ଉତ୍ସ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ସହିତ ସେ ପ୍ରାୟତଃ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳତାର ସହ ଶୁଣନ୍ତି ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂସ୍କୃତିରେ ସହଜରେ ମିଶିଯିବା ପାଇଁ ନୂତନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି । ନିଜ ସଂସ୍ଥାନରେ ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସହାୟକ, ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱଭାବଜାତ ଦକ୍ଷତା ଅଛି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ପ୍ରେରଣାଦାୟକ ନେତା ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନୈତିକତା ପାଇଁ ନିରାପତ୍ତା, ବୃତ୍ତିଗତତା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ମାନର ଗୁରୁତ୍ୱ ଏବଂ ଲାଭ ସେ ବୁଝିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସମର୍ଥିତ, ମାର୍ଗଦର୍ଶିତ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସହଜ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ଜୀବନ ପରିପୂରଣ ଦିଗରେ ସେମାନଙ୍କର ଅଂଶୀଦାର ହେବାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜର ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ।

4.3 ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ଗୁଣ

ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ସଫଳ ହେବା ପାଇଁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ-ଅଭିମୁଖୀ ହେବା, ପଦକ୍ଷେପ ନେବା, ଆହ୍ୱାନ ଚାହିଁବା, ଶିଖିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇବା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଉଚିତ । ସେମାନେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା, ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଷୟରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା କ୍ଷମତା ବଜାୟ ରଖିବା, ଜ୍ଞାନ ବ୍ୟତୀତ ନୂତନ ଦକ୍ଷତା ଖୋଜିବା, ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱ ନିଭାଇବା ଏବଂ ସଫଳତା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବା ଉଚିତ।[9] ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଙ୍କର କିଛି ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ 1

ଶ୍ରୀ ସେଲଭା କୁମାର କେନ୍ଦ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକ ଅଟନ୍ତି । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସେ 12 ବର୍ଷ ହେଲା ଶିକ୍ଷକତା କରିଆସୁଛନ୍ତି। ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭୂମିକାରେ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱତଃ ଇଚ୍ଛା ଯୋଗୁଁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ସେ କିଛି ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି। ସାଧାରଣରୁ ଉତ୍କର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲରେ ଅନେକ ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ସେ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ଅଭିଜ୍ଞତା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି ଯାତ୍ରା ଦିଗରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କଠାରୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଏବଂ ତା'ସହିତ ଶିଖିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ ଅଛନ୍ତି ।

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ 2

ଶ୍ରୀମତୀ ସଂଗୀତ ପ୍ରଧାନ ଜବାହର ନବୋଦୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାଦାନରେ ତାଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରେ ଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ଏହା ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପୂର୍ଣ୍ଣକାଳୀନ ଚାକିରୀ । ସେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆରମ୍ଭ କରିବା ବେଳେ ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ଶିଖିବା ପାଇଁ କିଛି ସମୟ ନେଇଥିଲେ। ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନତା ଚିହ୍ନଟ କରି ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହକୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନକ୍ଷମ ଏବଂ ଜୀବନ୍ତ କରିବା ସହିତ ସପ୍ତମ ଏବଂ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ କାମ କରିବାର ଆହ୍ୱାନ ଅନେକ ଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହ ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ସଚେତ ଭାବେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ନେଟୱାର୍କରେ ସହାୟତା ପାଇଁ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରଧାନ ସମୟ ନେବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ । ସେ ଶିଖିବାକୁ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ ଏବଂ ନିଜ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ, ସେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା କର୍ମଶାଳା ଏବଂ ନିରନ୍ତର ଚିନ୍ତନଶୀଳତା ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ ଥିବା ଅସୁବିଧାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ ।

[9] ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସଂସ୍ଥାନ. (2020, ସେପ୍ଟେମ୍ବର). ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କରିବା: NEP 2020 ଆଭିମୁଖ୍ୟ.

4.4 ଦିଗଦର୍ଶକ ବିକାଶ

ସଫଳ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକତମ ଏବଂ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଉପକରଣ ଏବଂ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଯେକୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଦିଗଦର୍ଶକ ବିକାଶ ଏକ ଦୁଇ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଅଂଶ ହେବା ଉଚିତ:

a. ଥରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ହୋଇଗଲେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ସହଜ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ସୁସଜ୍ଜିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

b. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ବେଳେ ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ (CPD) ସୁଯୋଗର ଏକ ସେଟ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥିତ ଅନୁଭବ କରିବାରେ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

4.4.1 ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ଅନୁଶାସନ, ଯୋଗାଯୋଗ, ସହାନୁଭୂତି ଏବଂ ଭାବପ୍ରବଣୀୟ ବିଜ୍ଞତା, ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କୌଶଳ, ସମୟ ପରିଚାଳନା ଏବଂ ନେତୃତ୍ୱ ଦକ୍ଷତା ଆଦି ଏକ ପରିସରର ବୃତ୍ତିଗତ ଦକ୍ଷତା ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଏହି ବୃତ୍ତିଗତ ଦକ୍ଷତା ସମର୍ଥନ କିମ୍ବା ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେବାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରେ । ଦୁଇଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ କରିବାରେ ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ: ମୌଳିକ ଦିଗଦର୍ଶନ କୌଶଳର ବିକାଶ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନର ପ୍ରକାର ପ୍ରତି ଓରିଏଣ୍ଟେସନ ।

4.4.1.1 ଦିଗଦର୍ଶନର ମୂଳଦୁଆ (ମୂଳ ଦକ୍ଷତା)

ଏହି ପ୍ରଶିକ୍ଷଣରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବା କିଛି ଦକ୍ଷତା:

ସାରଣୀ 4.1: ଦକ୍ଷତା, ଉପାଂଶ & ବର୍ଣ୍ଣନା

ଦକ୍ଷତା	ଉପାଂଶ	ବର୍ଣ୍ଣନା
ଯୋଗାଯୋଗ	ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବା	ଦିଗଦର୍ଶନ, କୌଣସି ନକରାତ୍ମକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେ ଏକ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଆଲୋଚନା ଇତ୍ୟାଦିରେ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ
	ଚିନ୍ତନଶୀଳ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା	ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ସଞ୍ଚାଳନ କରିବା
	ମତାମତ ଦେବା ଏବଂ ନେବା	ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ଗଠନମୂଳକ ମତାମତ ନେବା ଏବଂ ଦେବା ପାଇଁ ଟିପ୍ପଣୀ
ନେତୃତ୍ୱ	ସ୍ଥିତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଚାଳନା	ସାଂଗଠନିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ଏହା ବିଷୟରେ ଯୋଗାଯୋଗ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକଙ୍କୁ ସକରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଆଗେଇ ନେବା ଏବଂ ପ୍ରେରଣା ଦେବାର ଉପାୟ
	ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରିଭାଷିତ କରିବା ଏବଂ ସ୍ଥିର କରିବା	ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ପାଇଁ ଏକ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏବଂ SMART ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା
	ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଗଠନ	ଟିମଗୁଡ଼ିକରେ ସଫଳତାର ସହିତ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ଏବଂ ଡେଲିଗେସନ, ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ମତାମତରେ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରଦର୍ଶନ
	ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମାନସିକତାର ବିକାଶ କରିବା	ଏକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମାନସିକତାର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଏବଂ ନିଜର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମାନସିକତାକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ସହଯୋଗୀ ରଣନୀତି ଗଠନ କରିବା

	ସମୟ ପରିଚାଳନା	ସମୟ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିବା ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକତା ଦେବା ପାଇଁ ଟିପ୍ପଣୀ
	ସଂସ୍କୃତି ନିର୍ମାଣ	ଉନ୍ନତ ଟିମ/ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସଂସ୍କୃତି ଗଠନ ପାଇଁ ଉପାୟ ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା
ଅନ୍ୟ ଉଦୀୟମାନ ଦକ୍ଷତା	ନେଟୱାର୍କିଙ୍ଗ	ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସକ୍ଷମକାରୀ ଭାବରେ ନେଟୱାର୍କିଙ୍ଗର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା
	ଦିଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ଏହାର ସାରତତ୍ତ୍ୱ	ଦିଗଦର୍ଶନର ଉପାୟ ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟକୁ ପରିଭାଷିତ କରିବା

4.4.1.2 ଦିଗଦର୍ଶନର ପ୍ରକାର

ଉଭୟ- ଆଭାସୀ ଏବଂ ଭୌତିକ ରୀତିରେ ସମକାଳୀନ କିମ୍ବା ଅସମକାଳୀନ ଢଙ୍ଗରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା କରାଯାଇପାରିବ । ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରକାରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ:

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସଂସ୍ଥାକୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ପାରସ୍ପରିକତା ଚାରୋଟି ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥା ଶିଖନ୍ତୁ, ସେୟାର କରନ୍ତୁ, ସମାଧାନ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ସଂଯୋଗ କରନ୍ତୁକୁ ଉତପ୍ରେରିତ କରେ; ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ ଅଭିଜ୍ଞତା ଦିଗଦର୍ଶକ ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାଇଁ ଗଠନମୂଳକ ହୋଇଯାଏ। ନିମ୍ନରେ ଦତ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଦିଗଦର୍ଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହାକୁ ସାକାର କରାଯାଇପାରିବ:

a. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦିଗଦର୍ଶନ

ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କର ପସନ୍ଦର ଏକ ବିଷୟକୁ ବ୍ୟକ୍ତି-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇ, ଜ୍ଞାନ ଅଂଶୀଦାର କରାଯାଉଥିବା ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦିଗଦର୍ଶନ କୁହାଯାଏ । ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଏକ କେନ୍ଦ୍ରିତ ଆଲୋଚନା । ଅଂଶୀଦାର କରିବା, ଶିଖିବା ଏବଂ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ (ଦିଗଦର୍ଶକ କିମ୍ବା ସହକର୍ମୀ) ସହିତ ସଂଯୋଗ ହେବା ପାଇଁ ଚୟନ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇଥାନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ହାସଲ କରିଥିବା ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ଜ୍ଞାନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଆହ୍ୱାନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବା ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ପରିସର ବିଷୟରେ ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଜଣଙ୍କ-ସହିତ-ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶନ ରୀତି ମାଧ୍ୟମରେ ଯୋଡ଼ି ହେବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିସମ୍ପନ୍ନ ଯାତ୍ରା ହୋଇଯାଏ କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ଏକ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବେଳେ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସହିତ ବୃତ୍ତିଗତ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାକୁ ସହାୟତା କରେ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବଢ଼ିବାରେ ଏହା ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଅବଦାନ ଦେବାର ଏକ ସୁଯୋଗ ଭାବରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

b. ଗୋଷ୍ଠୀ ଦିଗଦର୍ଶନ

ଗୋଷ୍ଠୀ ଦିଗଦର୍ଶନରେ ସମାନ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଏକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିଖିବା ଏବଂ ଏକ ନେଟୱାର୍କ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ ।

i. ଆଲୋଚନା ମଣ୍ଡଳ (ଜ୍ଞାନ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଦିଗଦର୍ଶନ)

ଅବଧାରଣା (ନୀତି, ଯୋଜନା ଇତ୍ୟାଦି) ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସକୁ ଆଲୋଚନା ମଣ୍ଡଳ (ଦିଗଦର୍ଶନ ମଣ୍ଡଳ) ମାଧ୍ୟମରେ ସହଜ କରାଯାଇପାରିବ । ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ, ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଶିକ୍ଷଣକୁ ସୁଗମ ଏବଂ ଅଂଶୀଦାର କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲା ହୋଇପାରେ। କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଶିକ୍ଷଣର ତତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ମଣ୍ଡଳ ଯୋଡ଼ିଥାଏ । ସାମୂହିକ ଭାବରେ ଶିଖିବା ଏବଂ ଅଗ୍ରଗତି କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ପାଇଁ ଏହି

ମଣ୍ଡଳଗୁଡ଼ିକରୁ ଲାଭ ଉଠାଯାଇ ପାରିବ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧାରଣାରେ ଜ୍ଞାନ, ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ପାରଦର୍ଶିତା ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶୀତ ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀତ ହେଉଥିବା ସମାନ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା କିମ୍ବା ସାମୂହିକ ଜ୍ଞାନ ଗଠନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଲୋକମାନେ ଅନ୍ୱେଷଣ ଏବଂ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଏକତ୍ରିତ ହେବାକୁ ଏହା ସହଜ କରିଥାଏ । ସେମାନେ ଅଂଶ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଦିଗଦର୍ଶନ ମଣ୍ଡଳକୁ ବାଛିବାର ସୁଯୋଗ ସେମାନେ କଣ ଶିଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ଏବଂ କାହାଠାରୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତାହା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏଜେନ୍ସିରେ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ii. ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶନ

ଏହି ପ୍ରକାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆହ୍ୱାନକୁ ସଫଳତାର ସହ ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାରଦର୍ଶିତା ବିକାଶ କରିଥିବା ଏକ ବୃତ୍ତିଗତ ଗୋଷ୍ଠୀ ସେମାନଙ୍କ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନ ସ୍ଥାନକୁ ଆଗେଇ ନେଇଥାନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅଂଶୀଦାର କରିବା ଦ୍ୱାରା ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସହାୟକ ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନର ସୁଯୋଗ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଭ୍ୟାସ ସେୟାର କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଜ୍ଞାନକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଥିବା ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ନେଟୱାର୍କ ଏହା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ। ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଏହା ଏକ ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ, ପାରସ୍ପରିକ ଲାଭଦାୟକ ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା। ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଅଭିଜ୍ଞତା ସେୟାର କରୁଥିବା କାରଣରୁ ଏହା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ଅଟେ । ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସହାୟତା କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଜ୍ଞାନକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି । ଏହା 'ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ସେୟାର କରିବା' ପାଇଁ ଏକ ମଞ୍ଚ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

iii. କେସ-ଆଧାରିତ ଆଲୋଚନା (ସ୍ଥିତିଗତ ଦିଗଦର୍ଶନ)

ଏହି ପ୍ରକାରରେ ସମାଧାନ ଖୋଜିବାର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାଧାରଣ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସହିତ କୌଣସି ନେଟୱାର୍କ/ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ ଯୋଗାଯୋଗ କରନ୍ତି । ସାମୂହିକ ସମସ୍ୟା-ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରକାର ଏକ ଉତ୍ତମ ସୁଯୋଗ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

iv. ଫ୍ଲାସ ଦିଗଦର୍ଶନ

ସମୟର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରିତ ଅବଧିରେ ଘଟୁଥିବା ସ୍ୱଳ୍ପ ମିଆଦି ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ଫ୍ଲାସ ଦିଗଦର୍ଶନ କୁହଯାଏ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲା କିମ୍ବା ବିଷୟରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଶୀଘ୍ର ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ସହାୟତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହା ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟର ଅବଧିରେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ସହାୟତା ପାଇବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ନମନୀୟ ଏବଂ ଦକ୍ଷ ଉପାୟ ।

ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରକାରଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ବେଳେ କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ଅତିରିକ୍ତ ଉପାୟ ସମ୍ଭବ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ସାରଣୀରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପରି ସମକାଳୀନ କିମ୍ବା ଅସମକାଳୀନ ପଦ୍ଧତି ବ୍ୟବହାର କରି ଅନଲାଇନ ଏବଂ ଓ ଅଫଲାଇନ ଯୋଗାଯୋଗ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ମିଶ୍ରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା କରାଯାଇପାରେ:

ସାରଣୀ 4.2: ଦିଗଦର୍ଶନର ପଦ୍ଧତି

ପଦ୍ଧତି→ ଯୋଗାଯୋଗ ମାଧ୍ୟମ↓	ସମକାଳୀନ	ଅସମକାଳୀନ
	ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ ମୋଡ ଅନଲାଇନ କନଫରେନ୍ସିଂ ଟୁଲ ବ୍ୟବହାର କରି *ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା*	କାର୍ଯ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଏବଂ ମତାମତ ଆଦାନପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟଭାର, ସଂପୃକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ସହିତ ସ୍ଥିତି ଅଧ୍ୟୟନ ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ଅନଲାଇନ ସାଧନ।

ଅନଲାଇନ	*କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥାନ ଅଧିବେଶନ ସମ୍ଭବ ନହେଉଥିବା କାରଣରୁ ଏହା ହୁଏତ ବଡ଼ ଧରଣର ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ।*	*ଆତ୍ମ-ଚିନ୍ତନ ଏବଂ ଆତ୍ମ-ଶିକ୍ଷଣ ସମୟକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ଏକ ଅନଲାଇନ-ସମକାଳୀନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅତିରିକ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ ।*
ଅଫଲାଇନ	ଉପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅନୁସାରେ ଇନ-ପର୍ସନ ସେଟିଂରେ *ଛୋଟ-ଧରଣର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଏହା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇପାରେ ଏବଂ କେବଳ ଅନଲାଇନ ମୋଡରେ ଯୋଗାଯୋଗକୁ ସୀମିତ ନକରି ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ବଢ଼ାଇବ ।*	ଅଫଲାଇନ ଟୁଲ ଯେମିତି ବହି, କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କିଟ, ଅଭିଜ୍ଞତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଇତ୍ୟାଦି ଦିଆଯାଇପାରେ। *ଆତ୍ମଶିକ୍ଷଣକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଏହି କମ୍ବିନେସନ ଏକ ଅଧିକ କଷ୍ଟମାଇଜ୍ ହୋଇଥିବା ଅନଲାଇନ/ଅଫଲାଇନ - ସମକାଳୀନ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ।*

4.4.2 ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ

ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ସହିତ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ଉଚିତ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଚାଲିଥିବା ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉପାଂଶ ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ପରିଚିତ କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ହୋଇପାରେ:

ସାରଣୀ 4.3: ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ & ଦକ୍ଷତାର ସ୍ତର

ସ୍ତର 1	ସ୍ତର 2	ସ୍ତର 3
ଦିଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ଏହାର ସାରତତ୍ତ୍ୱ	ଆଲୋଚନା ମଣ୍ଡଳ	ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଗଠନ
ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା	ସଂସ୍କୃତି ଗଠନ	ନେଟୱାର୍କିଙ୍ଗ
ଗୋଷ୍ଠୀ ସୁବିଧା	ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦିଗଦର୍ଶନ	ସହକର୍ମୀ ଦିଗଦର୍ଶନ
କେସ-ଆଧାରିତ ଆଲୋଚନା	ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା	ବଦଳାଇବା
ସମକାଳୀନ ସୁବିଧା	ମତାମତ ଦେବା ଏବଂ ନେବା	ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମାନସିକତା
ସକ୍ରିୟଭାବେ ଶୁଣିବା		ସମୟ ପରିଚାଳନା
ଅସମକାଳୀନ ସୁବିଧା		
ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା		

ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହ ସେମାନଙ୍କର ଆଲୋଚନାର ପରିସରକୁ ବ୍ୟାପକ କରିବା ଏବଂ ଅଧିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଆଣିବାକୁ ଅନୁଶାସନ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାନମାନଙ୍କଠୁଁ ଆଗକୁ ଯାଇ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସୁଯୋଗ ପାଇବା ଉଚିତ । ଦିଗଦର୍ଶକ ବିକାଶ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ CPDରେ ନିୟୋଜିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସଂରଚନା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଅଧିବେଶନ, ୱେବିନାର, ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଅନଲାଇନ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ସମ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇପାରେ ।

4.5 ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର

ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ଆଧାର କରିବା ପାଇଁ ଉପରେ ଲିଖିତ ଦିଗଦର୍ଶନର ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ। ଯେକୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଦିଗଦର୍ଶନ ଦିଆଯାଇପାରିବ। ଅଧିବେଶନ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଷୟ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ (ସାରଣୀ 4.4) ଉଦାହରଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ। ଏହି ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ NEP 2020 ସହିତ ଅନୁରୂପ ଅଟେ, ଅନ୍ୟ ଉଦୀୟମାନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିରନ୍ତରତାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ ।

ସାରଣୀ 4.4: ଦିଗଦର୍ଶନର କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ପରିଭାଷା

ଦିଗଦର୍ଶନର କ୍ଷେତ୍ର	ସଜ୍ଞା
ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ (PCK) - ବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଷୟ ଜାଣିବା ଏବଂ ବୁଝିବା	ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଜ୍ଞାନକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁ PCK ବକ୍ୟାଂଶ ଦିଆଯାଇଛି। ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯଥା ଗଣିତ, ବିଜ୍ଞାନ, ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ, କଳା ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ନୀତି ଏବଂ ଅବଧାରଣା ବୁଝିବାକୁ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ ସନ୍ଦର୍ଭ କରିଥାଏ । ଅନ୍ୟ ପଟେ ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ନିୟୋଜିତ କରୁଥିବା ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ରଣନୀତିକୁ ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଜ୍ଞାନ ସନ୍ଦର୍ଭ କରେ ।
ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଏବଂ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ	NEP 2020ରେ କୁହାଯାଇଥିବା ଭଳି 2025 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାର୍ବଭୌମିକ ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଓ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ ଉପଲବ୍ଧି ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରାଥମିକତା ପାଇଥିବ । ଛାତ୍ର 3ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଅର୍ଥ ବୁଝି ପଢ଼ିବା ଏବଂ ଲେଖିବା ଏବଂ ଗଣନାର ମୌଳିକ ବୋଧନର ବିକାଶରେ ସକ୍ଷମ ହେବା ଉଚିତ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ବାହାର ଜୀବନ ମିଶ୍ରଣ ଦ୍ୱାରା ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଓ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରାଯାଇପାରିବ ।
ସମାନତା ଏବଂ ସମାବେଶୀ ଶିକ୍ଷା	ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ଶିଶୁ ସୁଗମ୍ୟତା ଲାଭ କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଅବଧାରଣାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ସମାନତା ଏବଂ ସମାବେଶୀ ଶିକ୍ଷାକୁ NEP 2020 ଦୃଢ଼ତାର ସହ ସମର୍ଥନ କରିଛି । ବଞ୍ଚିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଆହ୍ୱାନକୁ ଏହା ବିବେଚନା କରିଥିଲା । (ମହିଳା, ଅନ୍ୟଲିଙ୍ଗୀ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଏବଂ ଜନଜାତି, ଓବିସି, ଦିବ୍ୟାଙ୍ଗ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ଗୋଷ୍ଠୀ) । ସମସ୍ତ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସମାବେଶୀ ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ନୀତି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଛି ।
ଦକ୍ଷତା-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା	ଦକ୍ଷତା-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ଏକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଯାହା ଦୃଢ଼ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଓ ସମୟର ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ ଚାଲୁ ରଖାଯାଉଥିବାକୁ ଧ୍ୟାନ ନଦେଇ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଯୋଗ୍ୟ ଓ ପରିମାପଯୋଗ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଓ ଦକ୍ଷତା ଓ ମନୋଭାବକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ। ବାସ୍ତବ-ଜୀବନ ପରିଦୃଶ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର କ୍ଷମତା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବିକାଶ କରିବା ଦକ୍ଷତା-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

କହାଣୀ କହିବା ଏବଂ ଖେଳଣା-ଆଧାରିତ ଶିକ୍ଷାବିଜ୍ଞାନ	ଶିକ୍ଷଣର ମୂଳ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ କାହାଣୀ କହିବା ଏବଂ ଖେଳଣା-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷାବିଜ୍ଞାନ ପାଇଁ NEP 2020 ଏବଂ ମୂଳ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଢାଞ୍ଚା, 2022 ଅତ୍ୟଧିକ ସୁପାରିଶ କରେ । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ ଅବଧାରଣୀୟ ବୁଝିବା ଖେଳଣା-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ଦ୍ୱାରା ଦୃଢୀଭୂତ ହୋଇପାରିବ । ଏହା ଶିଶୁମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଆବେଗିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି, ଚତୁରତା ଏବଂ ସୃଜନଶୀଳତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ ।
ଅଭିଜ୍ଞତା-ଆଧାରିତ ଶିକ୍ଷଣ	"ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟର ମାନକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାରିକ ଶିକ୍ଷଣ, କଳା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ କ୍ରୀଡ଼ା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ କାହାଣୀ-ଆଧାରିତ ଶିକ୍ଷାଦାନର ଏକୀକରଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି" ଅଭିଜ୍ଞତା-ଆଧାରିତ ଶିକ୍ଷା ଆପଣେଇବା ପାଇଁ NEP 2020 ବଢେଇଥାଏ ।
ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ	ଜ୍ଞାନ, ପ୍ରଜ୍ଞା ଏବଂ ସତ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଣକୁ ଶିକ୍ଷାର ଏକ ଅଂଶ ଭାବରେ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଚିନ୍ତାଧାରା ସର୍ବଦା ବିବେଚନା କରିଆସିଛି । ଆତ୍ମାନୁଭୂତି ଏବଂ ମୁକ୍ତି ସହିତ ଜୀବନ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନରେ ଶିକ୍ଷାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟରେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନର ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇପାରେ ।
ଆକ୍ସନ ରିସର୍ଚ୍ଚ	ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାର ସମାଧାନ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଥିବା ଆକ୍ସନ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଏକ ପ୍ରକାର ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଅଟେ । ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ରଣନୀତି ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା କରାଯାଇଥାଏ ।
ନୈତିକତା, ସଦାଚାର ଏବଂ ସାମ୍ବିଧାନିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ	ସହାନୁଭୂତି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ, ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ସୌଜନ୍ୟତା, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବନା, ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ସ୍ୱଭାବ, ସ୍ୱାଧୀନତା, ଦାୟିତ୍ୱ, ବହୁବାଦ, ସମାନତା ଏବଂ ନ୍ୟାୟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଥିବା ନୀତି, ସଦାଚାର ଏବଂ ସାମ୍ବିଧାନିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦ୍ୱାରା ଏକ ଉତ୍ତମ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।
ଡିଜିଟାଲ ଶିକ୍ଷା ସାକ୍ଷରତା	ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗୀକିର ସୁବିଧାରୁ ଲାଭ ଉଠାଇବାର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ NEP 2020 ସ୍ୱୀକାର କରେ । ଭବିଷ୍ୟତ ଶୈକ୍ଷିକ ପରିଦୃଶ୍ୟର ଆହ୍ୱାନର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଡିଜିଟାଲ ମଞ୍ଚ ଏବଂ ICT-ଆଧାରିତ ଶୈକ୍ଷିକ ପଦକ୍ଷେପ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ଏବଂ ଏହାକୁ ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିସ୍ତାର କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଦକ୍ଷତା	ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଏବଂ ଶୈକ୍ଷଣିକ ଶିକ୍ଷା ପରସ୍ପରଠୁ ପୁରାପୁରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନଥିବା ଅବଧାରଣାକୁ NEP 2020 ଉତ୍ସାହିତ କରେ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ବିଷୟ ବାଛିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଭାବରେ ଏକ ବିକଳ୍ପ ରହିବ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେମାନେ ନିଜର ରାସ୍ତା ବାଛି ପାରିବେ । ଶିକ୍ଷାନବୀସ ସମ୍ଭାବନା ମାଧ୍ୟମରେ ବଢ଼େଇ, ମାଳି, କୁମ୍ଭାର ଏବଂ କଳାକାରମାନଙ୍କ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରର ଧନ୍ଦାମୂଳକ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଏହା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଥାଏ ।
କଳା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷା	ଶିକ୍ଷାବିଜ୍ଞାନରେ କଳା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତି ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଖୁସି ଏବଂ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ଶିକ୍ଷଣରେ ଭାରତୀୟ କଳା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିର ଏକୀକରଣ ଭାରତୀୟ ଲୋକାଚାର ଏବଂ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ବଜାୟ ରଖିବ ଏବଂ ଯେକୌଣସି ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସର୍ବାଧିକ

	ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ, ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧନକୁ ଆହୁରି ସୁଦୃଢ଼ କରିବ ।
କ୍ରୀଡ଼ା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷା	NEP 2020 ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ବତାଇଥାଏ, "କ୍ରୀଡ଼ା-ଏକୀକୃତ ଶିକ୍ଷାବିଜ୍ଞାନୀ ପଦ୍ଧତି ସ୍ୱଦେଶୀ କ୍ରୀଡ଼ା ସହିତ ଶାରୀରିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଏ । ସହଯୋଗ, ଆତ୍ମ-ଉଦ୍ୟମ, ଆତ୍ମ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ, ଆତ୍ମ-ସଂଯମତା, ଟିମ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ଭଳି ଦକ୍ଷତା ବିକାଶରେ ଏହା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।"
ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଯୋଗଦାନ	ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଶିଶୁର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଯୋଗଦାନକୁ ବିଭିନ୍ନ ଅଧ୍ୟୟନ ସମର୍ଥନ କରିଛି । ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗଦାନ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ମାନର ଭାବନାକୁ ବିକଶିତ କରିବ ଏବଂ ପିଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାଜିକ ଆବେଗିକ ଶିକ୍ଷଣକୁ ବଢ଼ାଇବ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ବାହାରେ ସମାଜର ଗତିଶୀଳତା ଶିଖିବାରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।
ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦକ୍ଷତା	ବିକାଶଶୀଳ ସମାଜ ଏବଂ ଦୁନିଆରେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା ପାଇଁ ଉଭା ହେଉଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟାପକ ପରିସରର ଦକ୍ଷତା କିମ୍ବା ସକ୍ଷମତାକୁ ଏହା ସୂଚାଏ । ସୃଜନଶୀଳତା, ଡିଜିଟାଲ ସାକ୍ଷରତା, ସମସ୍ୟା-ସମାଧାନ, ଯୋଗାଯୋଗ, ନବସୃଜନ ଏବଂ ଖାପଖୁଆଇ ପାରିବା ଇତ୍ୟାଦିରେ ଏହି ଦକ୍ଷତା ଗଠିତ । ଉଭା ହେଉଥିବା ନୂତନ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନର ଅଗ୍ରଗତି ସହିତ ବୈଶ୍ୱିକ ନାଗରିକ ହେବାରେ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଏହି ଦକ୍ଷତା ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଏକ 360-ଡିଗ୍ରୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଓ ସମ୍ପାଦନ କରିବା (ସାମଗ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ)	ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ 360-ଡିଗ୍ରୀ ବହୁମୁଖୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ NEP 2020 ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି। ଶିକ୍ଷକ, ପିତାମାତା, ସାଥୀ ଏବଂ ଆତ୍ମ-ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ପିଲାମାନଙ୍କର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହା କଗନିଟିଭ, ଆବେଗିକ ଏବଂ ସାଇକୋମୋଟର ବିକାଶର ସମସ୍ତ ଦିଗକୁ କଭର କରିବ।
ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ	ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଶୈକ୍ଷିକ ପରିଦୃଶ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିର ଚାହିଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଯାଇଛି । ଆବେଗିକ, କାର୍ଯ୍ୟ-ଜୀବନ ସନ୍ତୁଳନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଚାପ ଆଦି କିଛି କାରକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ । ତେଣୁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ସହାୟକ ଏବଂ ସୁସ୍ଥ ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମାନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମସ୍ୟାକୁ ଜାଣିବା ଜରୁରୀ ଅଟେ।

4.6 ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା

ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଲାଭ ଦେଉଥିବା ଗଠନମୂଳକ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା ସଫଳ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କର ଚାବି ଅଟେ; ତଥାପି, ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଏକ ଅବଧିର ସମୟରେ ବିକଶିତ ହୁଏ । ସମଗ୍ର ପାରସ୍ପରିକତା ସମୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସୁସଙ୍ଗତ ଏବଂ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେମାନେ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାଗ ନେବାକୁ ବାଛିଥିବାର କାରଣ ବିଷୟରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା କରିବା ଉଚିତ । ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାରସ୍ପରିକତା ଉପରେ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଏହି ପାରସ୍ପରିକତା ଏସବୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ:

a. ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସକରାତ୍ମକ ସମ୍ପର୍କ ଗଠନର ବିକାଶ କରିବା

b. ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ସହଯୋଗାତ୍ମକ ପ୍ରୟାସ

c. ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ବାରମ୍ବାର ବୈଠକ

d. ପରସ୍ପର ପାଇଁ ପ୍ରଶଂସା ଏବଂ ପ୍ରେରଣା

e. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ

f. ସହାୟକ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଏବଂ ମତାମତ

NMM

NATIONAL MISSION FOR MENTORING

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ
ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉପାଦାନ

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ: ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉପାଦାନ

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏକ ଜଟିଳ ସଂରଚନା ହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ପରିକଳ୍ପନା ପାଇଁ ଅନେକ ଦିଗ ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ। ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ:

5.1 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ଯୋଜନା

a. ଲକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀ (ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ)

b. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରକୃତି

c. ପରିଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶକ

d. ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ (ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, ପ୍ରଶାସକ ଇତ୍ୟାଦି) ପାଇଁ ଦର୍ଶନ, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଫଳାଫଳ

e. ଅଧିବେଶନର ଅବଧି ଏବଂ ବାରମ୍ବାରତା

f. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାର ଧାରା

g. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୂଚନାର ପ୍ରସାର

h. ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

i. ମତାମତ ଏବଂ କାମ ଜାରି ରଖିବା

5.1.1 ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପ୍ରଗତି

ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ନା କେବଳ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ରହିଥାଏ ବରଂ ଯେକୌଣସି କ୍ଷୟର କାରଣ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ନିରନ୍ତର ଭାବରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ମଧ୍ୟ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଏପରି ଭାବେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ଉଚିତ ଯେପରିକି ଏହା ସ୍ଥିରତାକୁ ସମର୍ଥନ କରିବ ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଚାଲୁ ରଖିବା ପାଇଁ ବାହ୍ୟ ଉତ୍ସ ଉପରେ ସର୍ବଦା ନିର୍ଭର କରିବ ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ନିଜେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ତରର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇବା ପରେ ନୂତନ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦେଇପାରନ୍ତି । ଏକ ଚାରି ସୋପାନ ପଦ୍ଧତିର ଏକ ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି ।

ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କର ଅଗ୍ରଗତିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଗ୍ରଗତି ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଚିତ୍ର **5.1:** ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଗତି

5.2 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଫଳପ୍ରଦ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା ଏକକ (PMU) କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରଶାସକ ଟିମ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇପାରିବ, ଏହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପାଦାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିପାରିବ:

a. ଉପଦେଷ୍ଟା ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ଥାପନ କରିବା

b. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା

c. ବିକାଶ ଯୋଜନା ଏବଂ ସମ୍ବଳ ପରିକଳ୍ପନା

d. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା

e. ହିତାଧିକାରୀ, ସଂସ୍ଥାନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ମତାମତ ବ୍ୟବସ୍ଥା

f. ମାନବ ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ପାଇଁ ରଣନୀତି

g. ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଜନସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ଯୋଗାଯୋଗ ପ୍ରୟାସ

h. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପାଇଁ ବଜେଟ ଆବଣ୍ଟନ କରିବା

5.3 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଞ୍ଚାଳନ

ଧ୍ୟାନରେ ରଖାଯିବା ସଞ୍ଚାଳନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ:

ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ନୀଳ ବହି

a. ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନଙ୍କର ଏକ ସମୁଦାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା

b. ସମ୍ଭାବିତ ଦିଗଦର୍ଶକ ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ବୈଧତା ପ୍ରମାଣିତ କରିବା

c. ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା

d. ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପଥ-ଚିତ୍ରଣ

e. ସ୍ଥାପିତ ମାପଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ଅଧିବେଶନ ଯୋଜନା କରିବା

f. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିରୀକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସହାୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

g. ସମଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଅବଦାନକୁ ଜାଣିବା

h. ସେମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସୁବିଧା ଦେବା

5.3.1 ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ସୂଚକୀୟ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 5.1: ହିତାଧିକାରୀ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ

ହିତାଧିକାରୀ	ଦାୟିତ୍ୱ
ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ/PMU	a. ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ସବିଶେଷ ଯୋଜନା ଏବଂ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନା କରିବା b. ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ କରିବା c. ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣ କରିବା d. ନିରନ୍ତର କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରିବା e. ମନୋବଳକୁ ଉଚ୍ଚ ରଖିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ରେକର୍ଡ ଏବଂ ସେୟାର କରିବାକୁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା f. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା g. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା
ଦିଗଦର୍ଶକ	a. ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗଦର୍ଶକ ସାର୍ଟିଫିକେସନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ b. ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାକୁ ସଂଗଠିତ ଏବଂ ତାର ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବା c. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଦିଗଦର୍ଶନ ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ମତ ଏବଂ ମତାମତ ଚାହିଁବା d. ନିରନ୍ତର କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ/ କର୍ମଶାଳାରେ ଯୋଗ ଦେବା
ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ	a. ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂରଚନାରେ ଯୋଗ ଦେବା b. ନିରନ୍ତର ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ ଦିଗରେ ଶିକ୍ଷଣ, ସେୟାର, ସମାଧାନ ଏବଂ ସଂଯୋଗ କରିବା

5.3.2 ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସଞ୍ଚାଳନ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ

a. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିବା

i. ଦିଗଦର୍ଶକ ହେବା ପାଇଁ ପୂରା ଦେଶ/ରାଜ୍ୟ/ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବୃତ୍ତିଧାରୀମାନଙ୍କ ଚୟନ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରିକଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ

ii. ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ପଞ୍ଜୀକରଣ ପାଇଁ ମାନଦଣ୍ଡ ଜାରି କରନ୍ତୁ

iii. ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଚୟନ ସମୟସୀମା ଜାରି କରନ୍ତୁ

b. ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପଦ୍ଧତି (ସଂଲଗ୍ନ II ଦେଖନ୍ତୁ)

କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ କରାଯାଇପାରିବା ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଦୁଇ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

i. ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ: ଅନଲାଇନ ଶିକ୍ଷଣ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଚେଲେଞ୍ଜର ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ କ୍ଷମତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଡେମୋଗ୍ରାଫିକ ବିବରଣୀ ଏବଂ ଏକ ସ୍ଥିତି ଅଧ୍ୟୟନ ମାଗୁଥିବା ଆବେଦନ ଫର୍ମ। ଚୟନିତ ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଯିବେ ।

ii. ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ: ଯୋଗାଯୋଗ ଦକ୍ଷତା, ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିବାର କ୍ଷମତା, କ୍ଷେତ୍ର ଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ଏକ ପାରସ୍ପରିକତା/ସାକ୍ଷାତକାର। ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କର ଏକ କମିଟି ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷାତକାର କରାଯିବ। ଦିଗଦର୍ଶନ ମଞ୍ଚରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଭାବରେ ଚୟନିତ ଆବେଦନକାରୀମାନେ ପରିଚିତ ହେବେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣାଶୁଣା ଏବଂ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ବୃତ୍ତିଧାରୀମାନେ ସିଧାସଳଖ *NMM*ରେ *NCTE* ଦ୍ୱାରା ଅନବୋର୍ଡ କରାଯିବେ।

c. ଦିଗଦର୍ଶକ କ୍ଷମତା ନିର୍ମାଣ

i. ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଅବଧାରଣା, ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କର୍ମଶାଳା ପରିକଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ସମର୍ଥନ ଦେବା ଦକ୍ଷତା, ଗହନ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସଂସ୍କୃତି ଗଠନ ଇତ୍ୟାଦି

ii. ସୂଚନାତ୍ମକ ଭିଡିଓ ଏବଂ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଇତ୍ୟାଦି ମାଧ୍ୟମରେ ଉନ୍ମୁଖୀକରଣ/ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କର୍ମଶାଳା ଆୟୋଜନ କରାଯିବ

d. ଦିଗଦର୍ଶକ ଅନବୋର୍ଡିଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା

i. ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ମଞ୍ଚରେ (NMM ପୋର୍ଟାଲ/ମୋବାଇଲ ଏପ୍ଲିକେସନ) ଦିଗଦର୍ଶକ ଅନବୋର୍ଡ କରେଇବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେୟାର କରନ୍ତୁ

ii. ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ପ୍ରୋଫାଇଲ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବେ

e. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଅନବୋର୍ଡିଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା

i. ଦିଗଦର୍ଶନ ମଞ୍ଚରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଅନବୋର୍ଡ କରେଇବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେୟାର କରନ୍ତୁ

ii. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ-ଅନବୋର୍ଡ କରେଇବା ପଦ୍ଧତିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ରେକର୍ଡ ବଜାୟ ରଖନ୍ତୁ

f. ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା

i. ମଞ୍ଚରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିପାରିବେ ଏବଂ ଆୟୋଜନ କରିପାରିବେ

ii. ମଞ୍ଚରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଖୋଜି ପାରିବେ ଏବଂ ଅଧିବେଶନରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ନାମ ଲେଖାଇପାରିବେ

iii. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ରର ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିପାରିବେ। ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା ପାଇଁ ସମୟ ଏବଂ ଢାଞ୍ଚା ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ମତିରେ ସ୍ଥିର କରିପାରନ୍ତି

iv. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିପାରିବେ ଏବଂ ମତାମତ ଦେଇପାରିବେ

ଅନବୋର୍ଡ କରିବା କିମ୍ବା ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା ଯେକୌଣସି ବୈଷୟିକ ଅସ୍ଥାୟୀ ତ୍ରୁଟି ସମାଧାନ କରିବାରେ ଆଇଟି ଟିମ ସମର୍ଥନ କରିବ ।

g. ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ

i. ମଞ୍ଚରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ନିୟୋଜନକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ମାସିକ/ତ୍ରୈମାସିକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ

ii. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ରିପୋର୍ଟକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ସଂକଳନ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ସେହି ଅନୁସାରେ ଉପାୟ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଅନ୍ତୁ

5.4 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

ଅବିରତ ଗୁଣାତ୍ମକତା ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆବଶ୍ୟକତା ଦରକାର:

a. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଗ୍ରଗତି ମାପିବା ପାଇଁ ଯୋଜନା

b. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଫଳାଫଳ ମାପିବା ପାଇଁ ପଦ୍ଧତି

c. କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ, ନିଷ୍କର୍ଷ ଏବଂ ପ୍ରସାର ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ରିପୋର୍ଟ ।

ତିନି ମାପକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳତା ମପାଯାଇପାରେ:

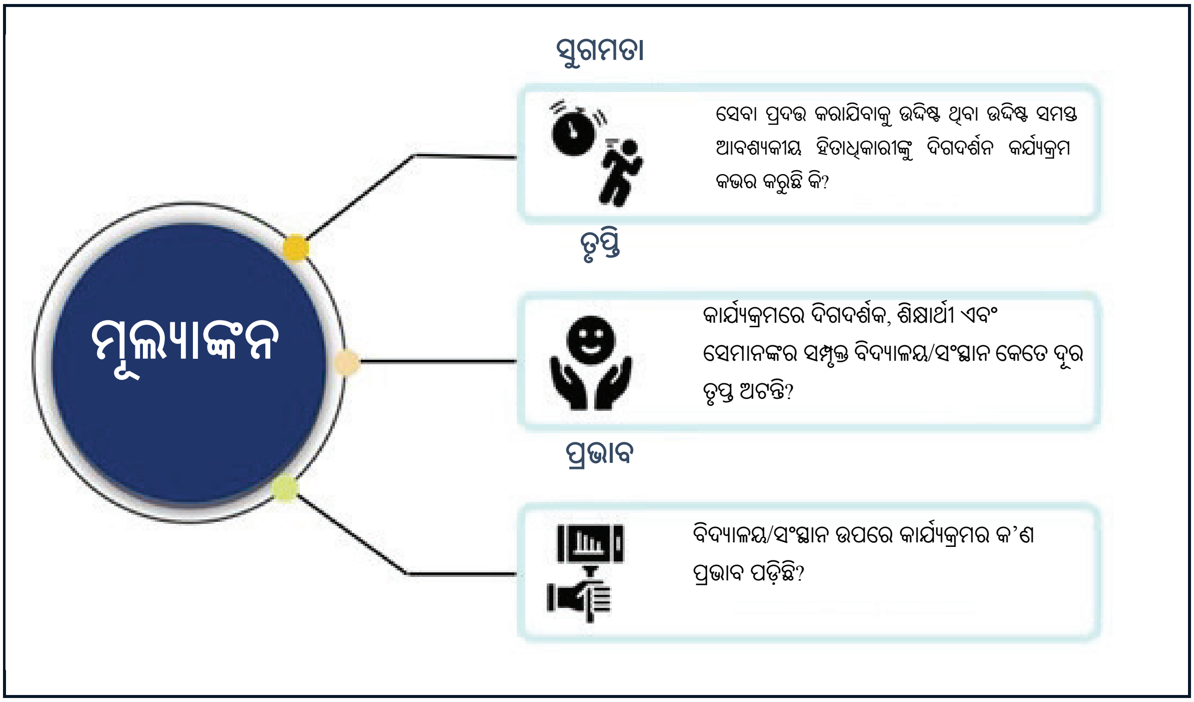

ଚିତ୍ର 5.2: ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ମେଟ୍ରିକ୍ସ

a. ସୁଗମତା: ସେବା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କଭର କରୁଛି କି?

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ସମୟରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବା ସବୁଠୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ହେଲା ଏହାର ସୁଗମତା। ଉପଯୋଗୀତା କୈନ୍ଦ୍ରିକ ଏବଂ ବ୍ୟାପକ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ମୂଳ-ଗୋଷ୍ଠୀର ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟ ଏଥିରେ ସୁଗମତା ପାଇବା ଉଚିତ । ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିଦ୍ୟମାନ ଡାଟାବେସରେ କଭର କରିବା ଉନ୍ନତ କରି ଏହି ସୂଚକକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ପ୍ରସଙ୍ଗର ଏକ ପରିସର ଥିବା ଦେଶରେ ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତୀକରଣ, ବିବିଧତା, ମାପନୀୟତା, ଭାଷା ଏବଂ ସୁଗମତା ପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଚିତ ।

ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କିମ୍ବା ବାଛିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରୁଥିବା ବେଳେ "କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସୁଗମତା ପାଇ କେଉଁ ହିତାଧିକାରୀମାନେ ସର୍ବାଧିକ ଉପକୃତ ହେବେ?" - ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିଧାର୍ଯ୍ୟତା ଏବଂ ପସନ୍ଦ-ଆଧାରିତର ମିଶ୍ରଣ ହେବାକୁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଯେକୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନୂତନ ପ୍ରଥାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ସୁଗମତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉପାୟ ଭାବିବା ଏକ ଆହ୍ୱାନ ଅଟେ ।

b. ତୃପ୍ତି: କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ/ସଂସ୍ଥାନ କେତେ ଦୂର ତୃପ୍ତ ଅଟନ୍ତି?

ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାର ଗୁଣାତ୍ମକତା ଉପରେ ଏହି ମାପକ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାଏ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଗକୁ ଜାରି ରହିବା ଏବଂ ପୁଣି ଚାହିଦାରେ ରହିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଯୋଗ ଦେଉଥିବା ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ତୃପ୍ତି ଜରୁରୀ ଅଟେ । ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯୋଗ କରୁଥିବା ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ସେମାନେ ବିନିଯୋଗ କରିଥିବା ସମୟ ଦ୍ୱାରା ପାଇଥିବା ଲାଭ ବିଷୟରେ ପଚାରି ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ତୃପ୍ତି ସମୟ ସମୟରେ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ବ୍ୟବହାର କରି ମାପ କରାଯାଇପାରେ । ଦୁଇଟି ପୃଥକ ମାପକ ବ୍ୟବହାର କରି ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ତୃପ୍ତି ମାପ କରାଯାଇପାରେ –

i.ସୁଗମ ପାରସ୍ପରିକତାର ଗୁଣାତ୍ମକତା - ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାର ସଂରଚନାକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିବା ଏବଂ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ଉଭୟ ପକ୍ଷରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଯୋଗଦାନ ଥିବା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ ।

ii. ପାରସ୍ପରିକତା ମାଧ୍ୟମରେ ବିତରଣ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁର ଗୁଣାତ୍ମକତା - ଏହି ପାରସ୍ପରିକତା ବେଳେ ବିତରଣ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବୃତ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗ କରିଥିବା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ । ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟମାନ ଜ୍ଞାନ ଆଧାର ସହିତ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଏହା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିଚିତ ହୋଇଥିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହା ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝି ହେଉଥିବ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ନୂତନ ଦିଗକୁ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଆହ୍ୱାନଭରା ହୋଇଥିବା ଉଚିତ।

c. ପ୍ରଭାବ: ବିଦ୍ୟାଳୟ/ସଂସ୍ଥାନ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର କ'ଣ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି?

ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଏହି ମାପକ ଆକଳନ କରେ ଏବଂ ଏହା ମାପିବା ସବୁଠୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟକର ହୋଇପାରେ। ଛାତ୍ର, ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଇତ୍ୟାଦିରେ ପ୍ରଭାବର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ଆଧାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ମାପିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ମାପକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହା ସମ୍ଭବପର ହେଉ ନଥିବା ବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଠିକ ବାଟରେ ରହିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବାକୁ ଦୈନନ୍ଦିନ ଅଭ୍ୟାସ ଉପରେ ପଡୁଥିବା ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ମତାମତ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ ।

ଦୀର୍ଘ ଅବଧିରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳତା ଏବଂ ଏହା ଜାରି ରଖିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେବା ଉଚିତ । ଯଦିଓ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ବିତାଇବା ପରେ ଏହା ମାପ କରାଯାଇପାରେ, ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳତାର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚକ ଅଟେ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି, ଏକ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିରେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ଉନ୍ନତ ଶିକ୍ଷଣ ଫଳାଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଭାବକୁ ମାପିବା ପାଇଁ ସଠିକ ସଫଳତା ସୂଚକର ବ୍ୟବହାର ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଯଥେଷ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଠାରେ କିଛି ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 5.2: ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଭାବ ସୂଚକ

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ୟ	ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବା ପ୍ରଭାବ ସୂଚକ
ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟବଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସହଜ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବେ ।	a) କାର୍ଯ୍ୟବଳରେ ଯୋଗଦେବା ପରେ ଶିକ୍ଷକ ତୃପ୍ତିରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି b) ନୂତନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷଣ ଫଳାଫଳରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି c) ନୂତନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ତୃପ୍ତି ସ୍ତରରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି d) ସେବାରତ ଶିକ୍ଷକ-ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସୂଚକରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି
ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଓ ଗଣନା ଜ୍ଞାନରେ ଛାତ୍ର ଶିକ୍ଷଣ ଫଳାଫଳକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଏକ ସମୂହରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସହକର୍ମୀ-ଦିଗଦର୍ଶନ ମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ	a) ମୌଳିକ ସାକ୍ଷରତା ଓ ଗଣନା ଜ୍ଞାନ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଛାତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି b) ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ସମୟରେ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାଦାନ-ଶିକ୍ଷଣ ସାମଗ୍ରୀର ବ୍ୟବହାରରେ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି c) ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ତୃପ୍ତି ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବନାରେ ଶତକଡ଼ା ବୃଦ୍ଧି

SDG 4 (ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା) ଦ୍ୱାରା NMM ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ SDG ରୂପାୟନର ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ। ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଚାଲୁଥିବା ଏବଂ ନିରନ୍ତର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଏହି ମିଶନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଛି। ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ଇପ୍ସିତ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଠିକ ସମୟରେ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ଉପରେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ପ୍ରଭାବ ସୂଚକ ସହାୟକ ହେବ ।

ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ସକରାତ୍ମକ ସୁଦୃଢ଼ୀକରଣ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଏକ ପ୍ରୟାସରେ ସକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ଆଣୁଥିବା ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପୁରସ୍କୃତ ଏବଂ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବା ଉଚିତ। ଏହାର ଅନ୍ୟ ଲାଭ ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ଅଣାଯାଉଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ସକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ଏହା ନିରନ୍ତର ଧ୍ୟାନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ। ପରିଶେଷରେ ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷାରେ ସକରାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ଏହାର କ୍ଷମତା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବା ଉଚିତ।

5.5 ସଂସ୍ଥାଗତକରଣ

ସଂସ୍ଥାଗତ, ସାଂଗଠନିକ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୃତ୍ତିଗତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ଉତ୍ତମ ଉପାୟ। ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସାମୂହିକ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ଏହା ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରରେ ବିଦ୍ୟମାନ ସମ୍ବଳର ଉପଯୋଗ କରିଥାଏ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଏହାକୁ ଏକ ଜରୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ। ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟବହାରରେ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ପାଇଁ ଏହି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏକ ଅବିରତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେବା ଉଚିତ।

ଆରମ୍ଭରେ ଏହାର ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଭାବନା ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବହୁତ ତୃପ୍ତି ଦେଇପାରେ। ତଥାପି ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ ପାଇଁ କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପାୟନ କରିବାକୁ ବହୁତ ସମୟ ଏବଂ ପ୍ରୟାସ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହିପରି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଜାରି ରଖିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସଂସ୍ଥାଗତକରଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

କୌଣସି ସଂଗଠନ କିମ୍ବା ସଂସ୍କୃତିରେ ଏକ ପରମ୍ପରା କିମ୍ବା ଆଦର୍ଶ ଭାବରେ କିଛି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସଂସ୍ଥାଗତକରଣ କୁହାଯାଏ । ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସଂସ୍ଥାଗତ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ଏବଂ ଲାଭ ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସମସ୍ତ ସଂରଚନାକୁ ଯୋଡ଼ାଯିବା ଉଚିତ । ଯେକୌଣସି ସ୍ତରରେ ସଫଳତାର ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ସଂସ୍ଥାଗତ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଟି ଉପାୟ ଅଛି ।

5.6 ପ୍ରୋତ୍ସାହନ

ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବିଦ୍ୟମାନ ସଂରଚନାରେ ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକ, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ ସଂସ୍ଥାନକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଣ-ମୌଦ୍ରିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନକୁ ନିୟୋଜିତ କରିଥାଏ ।

ଦିଗଦର୍ଶକ କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ କିପରି ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଇପାରିବ, ତାହାର କିଛି ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ 5.3: ପ୍ରୋତ୍ସାହନର ପ୍ରକାର

ଉଦାହରଣ ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରୋତ୍ସାହନର ପ୍ରକାର	ସବିଶେଷ
ଉଦାହରଣ 1	ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଭିଜ୍ଞତା	a) କୌଣସି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନେତୃତ୍ୱ ବିକାଶ ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ସୁଗମତା ପାଇବାକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ । b) ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜାତୀୟ ବୃତ୍ତିଗତ ମାନଦଣ୍ଡ (NPST) ସହିତ NMMକୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯିବ ।
ଉଦାହରଣ 2	ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ମାନ୍ୟତା	a) ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରମାଣପତ୍ର b) ଆଲୋକପାତ କରିବା ଯେପରିକି ୱେବସାଇଟରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା, ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ କାହାଣୀକୁ ଆଗକୁ ଆଣିବା, ଇତ୍ୟାଦି c) NMM ଉପରେ ବର୍ଷ ଶେଷ ପାଠଚକ୍ରରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରାକ୍ଟିସ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯିବ ଏବଂ ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

5.7. ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆହ୍ୱାନ

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବାଧାବିଘ୍ନରୁ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ବେଳେ ଏହା ନିଜର ଏକ ଅନନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟକ ଆହ୍ୱାନ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ । ତଥାପି ଆମେ ଏହି ସବୁ ଆହ୍ୱାନ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସରଳ ଉପାୟରେ ସମାଧାନ କରାଯାଇପାରିବ ।

5.7.1 ଅମେଳକ ଆଶା

ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଶା ସ୍ଥିର କରିବା ଯେକୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ ନିର୍ମାଣରେ ଏକ ଜରୁରୀ ଉପାଦାନ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ଏବଂ ଆଶା ସଠିକ ଭାବେ ସ୍ଥାନୀତ କରିବା ଏକ ଆହ୍ୱାନ ହୋଇପାରେ ବିଶେଷତଃ ଦିଗଦର୍ଶକ କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଦିଗଦର୍ଶନୀୟତା ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ବିଷୟରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରାଯାଉଥିବା ଆଶା ବିଷୟରେ ନିରନ୍ତର ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ଏବଂ ସବୁ କଥା ଠିକଠାକ ଥିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଆକସ୍ମିକ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

5.7.2 ବିନିବେଶିତ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ

ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ଭରପୂର ଉପଯୋଗ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା

ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପର୍କରେ ରହିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କର ବିନିବେଶର ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଭିତିରି କାରଣ ଥାଇପାରେ । ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ପୃକ୍ତିର ଗୁଣାତ୍ମକତାକୁ ଏହା ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟାସକୁ ଅବମାନନା କରିଥାଏ । ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରୁ ସର୍ବାଧିକ ଲାଭ ପାଇବାକୁ ଏହିପରି ବିନିବେଶିତ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶକ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଉଚିତ ।

5.7.3 ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରେରଣାର ଅଭାବ

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ କରିବା ସବୁଠାରୁ ସାଧାରଣ ଆହ୍ୱାନ ଅଟେ । ଏହି ଆହ୍ୱାନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ଠିକ ସେତିକି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରେରଣାର ଅଭାବ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ କମ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କରିବ। ଏହା ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କ ଅସଫଳ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପରିଣାମ ଖରାପ ହୋଇଥାଏ ।

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ କରିବା ତେଣୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ। ଏହା ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ସମ୍ପର୍କ ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ।

5.7.4 ଅତ୍ୟଧିକ କିମ୍ବା ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂରଚନା

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଜାଣିବା ଜରୁରୀ। କିଛି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ବିଭିନ୍ନ ଉପକରଣ ଏବଂ ସମ୍ବଳରେ ସୁଗମତାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବା ବେଳେ ସେସବୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଗଲେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚାପ ପଡ଼ିପାରେ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନା ସନ୍ତୁଳିତ କରିବାର ଏକ ଉପାୟ ବାହାର କରିବା ଯେପରିକି ସେମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ ଦିଗଦର୍ଶକ/ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସମ୍ବଳରେ ସୁଗମତା ପାଇ ପାରିବେ ।

5.7.5 ଉପେକ୍ଷିତ ନିରୀକ୍ଷଣ ବିନ୍ଦୁ

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସୁ-ପରିଭାଷିତ ଆରମ୍ଭ, ମଧ୍ୟଭାଗ ଏବଂ ଶେଷ ବିଷୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସ୍ୱଷ୍ଟ ନିରୀକ୍ଷଣ ବିନ୍ଦୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେଇଥାଏ । ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ପରିତୃପ୍ତ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୁପ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସମାପ୍ତି ନଥିଲେ ପରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇପାରନ୍ତି, ଶିକ୍ଷଣ ସହିତ କିପରି ଆଗକୁ ବଢ଼ିବେ ସେ ବିଷୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଭିତରେ ଗତି କରନ୍ତି ।

5.7.6 ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣା

ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ କିଛି ସାଧାରଣ ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣା ବାଧାବିଘ୍ନ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ। ଦିଗଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ କିଛି ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ମିଥ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ସର୍ବାଧିକ ଲାଭ ଉଠାଇବାରେ ବାଧା ଦେଇପାରେ ଏବଂ ନିରାଶ କରିଥାଏ । ଅନେକ ସାଧାରଣ ମିଥ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି:

- "ଦିଗଦର୍ଶନ ଏକ ସମୟ-ସାପେକ୍ଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା"
- "ଆଜୀବିକା କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ"
- "ଦିଗଦର୍ଶନ କେବଳ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଲାଭ ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ ନୁହେଁ"

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ସୁ-ପରିଭାଷିତ ଭୂମିକା, ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ପରିଣାମ ବିଷୟରେ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆଶା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣାକୁ ଦୂର

କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିଥାଏ । ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ଏବଂ ସମର୍ଥନ ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରି ରହିପାରେ ଏବଂ ଏକ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ । ଥରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିକାଶ ପଥରେ ଗତି କଲା ପରେ ଦିଗଦର୍ଶନର ଏକ ସଂସ୍କୃତି ଜନ୍ମ ନିଏ ଏବଂ ଔପଚାରିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହିତ ଅନୌପଚାରିକ ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରାୟତଃ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେଇଥାଏ ।

5.7.7 ଅଗମ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶନ

ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାର ସୁଗମତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯେକୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ ଢାଞ୍ଚା ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୁପ ଏକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥିତି ଏବଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାରମ୍ବାରତାରେ ହୋଇପାରେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସମସ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସହଜରେ ସୁଗମ ହୋଇଥାଏ । ତଥାପି ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରିପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗୀକି ମଞ୍ଚ ଭଳି ଏକ ବୃହତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ । ମୋଡ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମ ପରିକଳ୍ପନା କରିବାବେଳେ ଏକ ବହୁମୁଖୀ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରି ଦିଗଦର୍ଶନକୁ ଅଧିକ ସୁଗମ କରାଯାଇପାରିବ ।

5.8 ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଅଧିକ ପାରଦର୍ଶୀତା ସହିତ NMM ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗର ପରିଚାଳନା ଏବଂ ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ NCTE ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୋଗ ସମାଧାନ ସମିତି ଗଠନ କରାଯିବ। ଦିଗଦର୍ଶକ/ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଆରମ୍ଭ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ। ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ/ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରତି ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅଧିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ପରାମର୍ଶ ସେୟାର କରିବାକୁ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିବ।

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମି

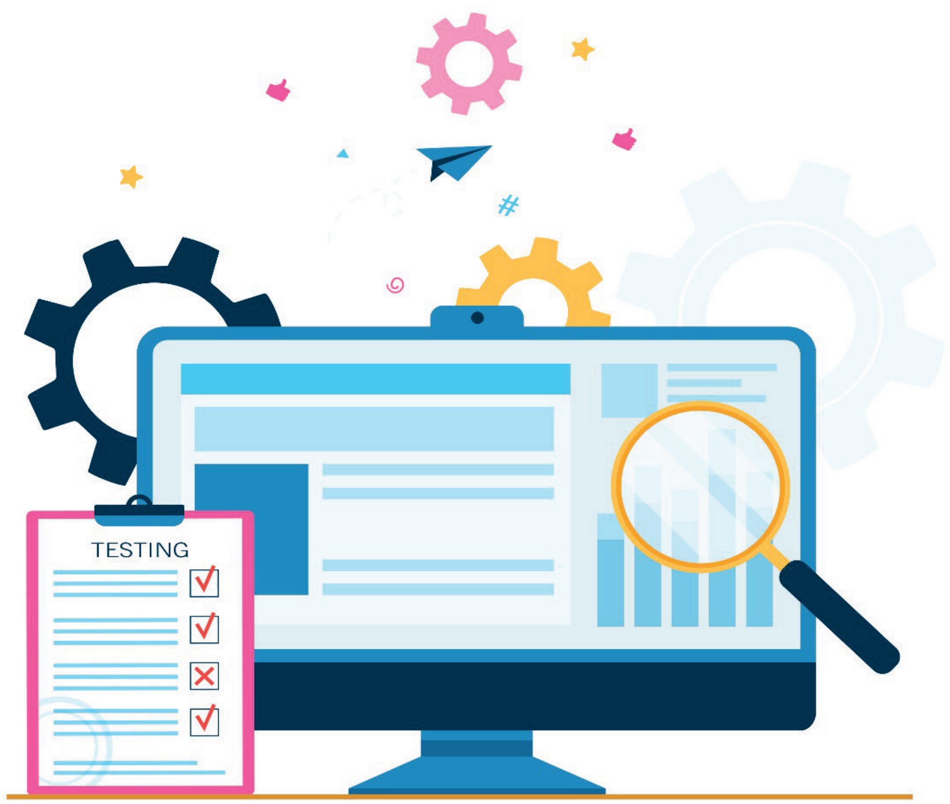

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମି

6.1 ପରିଚୟ

ବଡ଼ ଆକାରରେ ସଫଳତାର ସହିତ ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ NMM ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି ଏବଂ ଏହି ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗୀକିକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । NDEAR ନିୟମାନୁଯାୟୀ ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରସାରିଣୀୟତା ଏବଂ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟତା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମିକୁ (NMI) ମୁକ୍ତ-ଉତ୍ସ ଉପାଂଶ-ଏକକୀୟ ନିର୍ମାଣ ବ୍ଲକର ଏକ ସମୂହ ଭାବରେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନ/ପ୍ରଣାଳୀ ସେୟାର କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପରିଭାଷିତ ମୁକ୍ତ ବିଧିବିଧାନ ନଥିବା ଯୋଗୁଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଏବଂ ଖଣ୍ଡବିଖଣ୍ଡିତ ଭାବରେ ଅନେକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନ ଅଛି । ଦିଗଦର୍ଶକ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସମାଧାନ କିମ୍ବା ପ୍ରଣାଳୀ ବ୍ୟବହାର କରିଆସୁଛନ୍ତି । ବେକେନ DSEP ବିଧିବିଧାନରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠକୁ (UMI) ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଏବଂ ସକ୍ଷମ କରି NMI ଏହି ଅଭାବକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି । UMI ବିଭିନ୍ନ ଦିଗଦର୍ଶନ ସେବା ଏବଂ ସମାଧାନର ଆନ୍ତ-ସଞ୍ଚାଳନୀୟତାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ମୁକ୍ତ ବିଧିବିଧାନ/ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତାର ଏକ ସମୂହ ଏବଂ ଏକ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଭିନ୍ନ ସେବା ମଧ୍ୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନ ଆବିଷ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପଲବ୍ଧ କରିବ । ନବସୃଜନ, ବିବିଧତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗଭିତ୍ତିକତା ଆଣିବା ପାଇଁ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯେଉଁଠାରେ ଏବଂ ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ସମାଧାନ / ସେବା ପାଇପାରିବେ । ଦିଗଦର୍ଶନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସମାଧାନ ଉପଯୋଗ କରିବା ଏବଂ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମାଧାନ/ସେବା ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରର ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ UMI ଏକ ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ନେଟୱାର୍କ (UMN) ସୃଷ୍ଟି କରିବ ।

ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ସେବା ଏବଂ ସମାଧାନ ଆପଣେଇବାରେ ସହଜତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ NMI ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି । ଏହାର ନୀତି ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଉପାଂଶ ସହିତ ଏହାର ପରିକଳ୍ପନାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ଏହି ବିଶେଷତାଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯାଏ ।

6.2 ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି

ମୌଳିକ ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଥାର ରୂପରେଖ ଦ୍ୱାରା NMIର ଡିଜିଟାଲ ସଂରଚନାତ୍ମକ ଦିଗ ଉପରେ ଏହି ବିଭାଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଛି:

ଚିତ୍ର :6.1 ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି

a. **ମାଇକ୍ରୋସର୍ଭିସ ଆର୍କିଟେକଚର**: ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ବିବିଧତାକୁ ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଉପାଂଶ-ଏକକୀୟ ସେବାଗୁଡ଼ିକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଏକାଠି କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଅଲଗା ଅଲଗା କରାଯାଇପାରେ । ଢିଲାଭାବେ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ମାଇକ୍ରୋସର୍ଭିସ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ।

b. **ସୁରକ୍ଷିତ ଏବଂ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ**: ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ଗୋପନୀୟତା ରକ୍ଷା କରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ତେଣୁ ଏହା ପରିକଳ୍ପନାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ। ଏହାର ବ୍ୟବହାରକାରୀଙ୍କର ଡାଟା ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ଗୋପନୀୟତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରୁଥିବା ବେଳେ ଡାଟା ସକ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମିକୁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

c. **ଓପନ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ**: ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାରକୁ ଏହା ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସଂରଚନାର ପରିକଳ୍ପନାରେ ଓପନ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଏବଂ ଆନ୍ତ-ସଞ୍ଚାଳନୀୟତା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମଞ୍ଚ, ନେଟୱାର୍କ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ କିମ୍ବା ଭାଷା ସହିତ କୌଣସି ସମାନତା ନଥାଇ ଆନ୍ତ-ସଞ୍ଚାଳନୀୟତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରୁଥିବା NMI ମୁକ୍ତ ବିଧିବିଧାନ ଏବଂ API ବ୍ୟବହାର କରି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି । ଆନ୍ତ-ସଞ୍ଚାଳନୀୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏହା ମାନକ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏକାଠି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉପରେ ନିର୍ମିତ ବ୍ୟାପକ ପରିସରର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନକୁ ମୁକ୍ତ API ସମର୍ଥନ କରିବ ।

d. **ସମ୍ପ୍ରସାରିଣୀୟତା ଏବଂ ଅକ୍ଷତତା:** ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରରେ ଥିବା ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟବହାରକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବାକୁ ମାନକୀକରଣ ଏବଂ ସମ୍ବଳ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କ୍ଷମତା ଦ୍ୱାରା ସଞ୍ଚାଳନର ସମ୍ପ୍ରସାରିଣୀୟତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବ ।

e. **ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣତା**: ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟବାନ ସୂଚନାର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣତାକୁ ଟେଲିମେଟ୍ରି ମାଧ୍ୟମରେ ବାସ୍ତବରୂପ ଦିଆଯିବ। ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ/ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘଟୁଥିବା ସମସ୍ତ ଘଟଣାକୁ ଧରିରଖିବା ଏବଂ ବ୍ୟବହାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାକୁ ଏହା ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

f. **ବିଶ୍ୱସ୍ତ ମଞ୍ଚ**: ଉଭୟ ପକ୍ଷ-ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିସମ୍ପନ୍ନ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ହେବାକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି। ମଞ୍ଚରେ ଥିବା ବିଶ୍ୱାସନୀୟ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିର ଲାଭ ଉଠାଇ ଏବଂ ପରିଚିତ କରାଯାଇଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାମାଣିକ ଏବଂ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରି ଏହା କରାଯାଇଥାଏ ।

g. **ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ଏବଂ ଆବଣ୍ଟିତ**: ନେଟୱାର୍କର ଅଂଶ ହୋଇଥିବା ଆବଣ୍ଟିତ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଏଣ୍ଟିଟି/ରିପୋଜିଟୋରିରୁ ଡାଟା ସୁଗମ ଏବଂ ବିନିମୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ସମାଧାନକୁ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

h. **ଏକୀକୃତ ମଞ୍ଚ:** ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସମାଧାନ/ସେବା ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କରିବା ପାଇଁ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର (ସମାଧାନ ପ୍ରଦାନକାରୀ) ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ।

i. **ଏକରୂପ ନୁହେଁ, ଏକୀଭୂତ:** ଏକୀଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସହଜ କରୁଥିବା ଏବଂ ଏକାଠି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ସମାଧାନକୁ ସକ୍ଷମ କରୁଥିବା ଭିତ୍ତିଭୂମି ଓପନ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

j. **ସକ୍ଷମ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ର**: ସମସ୍ତ ରିପୋଜିଟୋରି ଡାଟା ବ୍ୟବହାର କରି ବ୍ୟବହାରକାରୀଙ୍କୁ ଏକକ ବାତାୟନ ସୁଗମତା ପ୍ରଦାନ କରି ଏକାଠି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନ/ପ୍ରୟୋଗର ଏକ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରକୁ UMI ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ।

k. ସମ୍ପ୍ରସାରଣୀୟତା: ଭିତ୍ତିଭୂମି ଏପରି ଭାବରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ଯେପରିକି ନୂତନ ସାମର୍ଥ୍ୟ/ଏଣ୍ଟିଟି ସହଜରେ ନେଟୱାର୍କରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନେଟୱାର୍କରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ । ନେଟୱାର୍କର ବିଦ୍ୟମାନ କ୍ଷମତା ଏବଂ ସୁବିଧାକୁ ଉପଯୋଗ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ନିୟମାନୁସରଣ ନୂତନ ଏଣ୍ଟିଟିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁମତି ଦେବ ।

l. ଡିଜାଇନ ଅନୁସାରେ ଇନକ୍ଲୁସିଭ:

i. ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଆଧାର

ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଏବଂ ବିବିଧ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପରିପୂରଣ କରିବାକୁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ସମାଧାନକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ଯଥା, ବିଭିନ୍ନ ମଞ୍ଚ - ଫୋନ, ୱେବ, ବିଭିନ୍ନ ଭାଷା ଇତ୍ୟାଦି ।

ii. ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଆଜି ବିଦ୍ୟମାନ ଥିବା ପ୍ରୟୋଗ, ସମାଧାନ ଏବଂ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସଂଯୋଗ କରିବା ଏବଂ ଲାଭ ଉଠାଇବାକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

6.3 ଦିଗଦର୍ଶକ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା

ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସମକାଳୀନ ଏବଂ ଅସମକାଳୀନ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା NMIର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ। ପାରସ୍ପରିକ ସାର୍ବଭୌମିକ ଖୋଜ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ସକ୍ଷମ କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହା ମତାମତ ଅନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ଅଟେ । ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ 6ଟି ପ୍ରମୁଖ କ୍ରିୟା ସକ୍ଷମ କରାଯିବ –

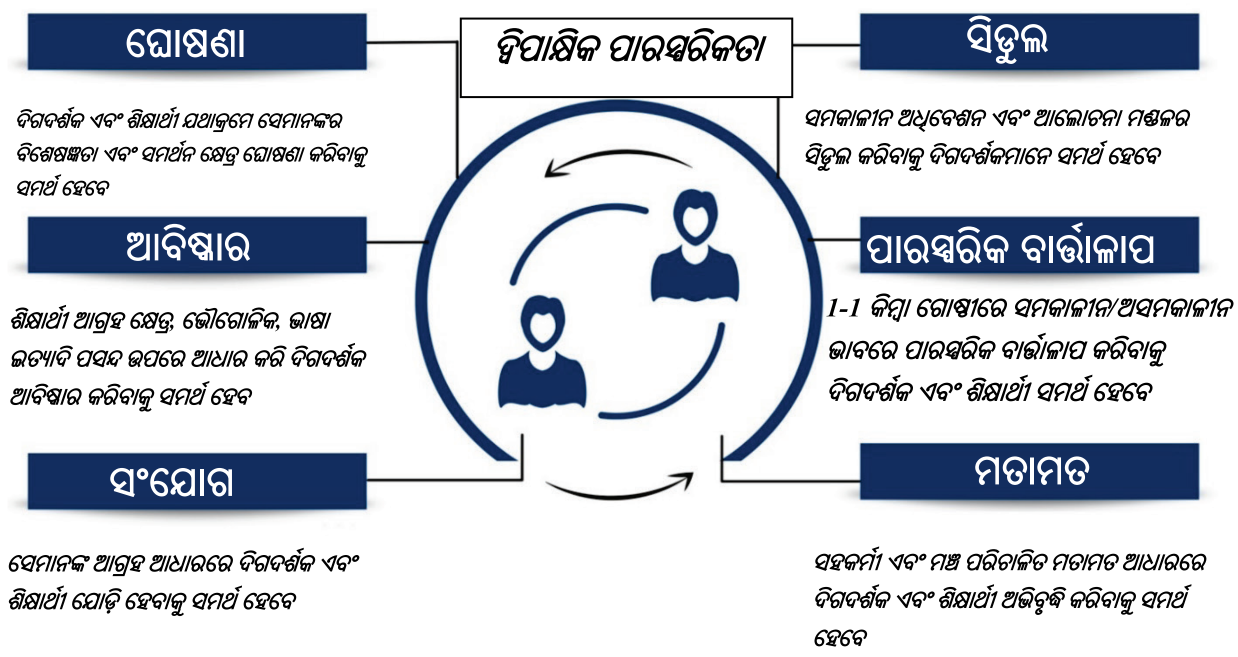

ଚିତ୍ର 6.2: ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ସକ୍ଷମିତ ମୁଖ୍ୟ କ୍ରିୟା

6.4 ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉପାଂଶ

ପରିକଳ୍ପନା ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକାଧିକ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନ ସକ୍ଷମ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉପାଂଶ NMI ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ।

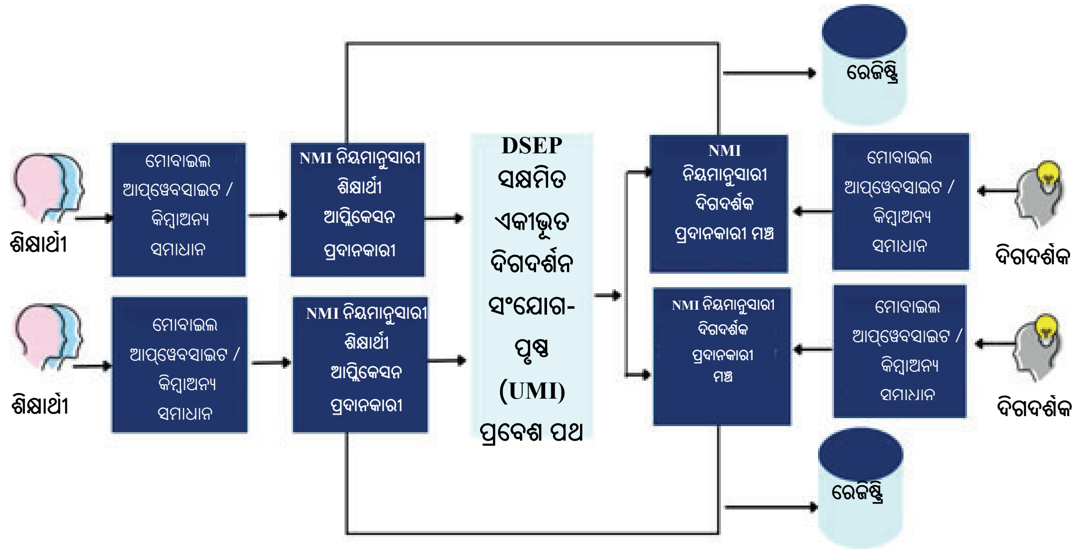

ଚିତ୍ର 6.3: ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ନେଟୱାର୍କ (UMW) – ଉପାଂଶ ସ୍ତର ଦୃଶ୍ୟ

a. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ (ଆପ୍/ୱେବସାଇଟ/ଅନ୍ୟ ସମାଧାନ): ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଆଧାରରେ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଅଧିବେଶନ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ଏହି ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଥିବା ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସେମାନେ ନାମ ଲେଖାଇ ପାରିବେ ।

b. ଦିଗଦର୍ଶକ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ (ଆପ୍/ୱେବସାଇଟ/ଅନ୍ୟ ସମାଧାନ): ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ/ଅଧିବେଶନ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ଏହି ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସମୟ ସମୟରେ କରାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପାଇପାରିବେ।

c. ଦିଗଦର୍ଶନ ବର୍ଗୀକରଣ: ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ଅଂଶ ଭାବରେ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ବର୍ଗୀକରଣ ବିକାଶ କରାଯିବ ଏବଂ ଯୋଡ଼ା ଯିବ। ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ଦିଗଦର୍ଶନ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ପାରସ୍ପରିକତାର ମାଧ୍ୟମ ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା ଏହି ବର୍ଗୀକରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବ।

d. ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ (UMI) ପ୍ରବେଶ ପଥ: ବିଭିନ୍ନ ଦିଗଦର୍ଶନ ସେବା/ସମାଧାନର ଆନ୍ତ-ସଞ୍ଚାଳନୀୟତାକୁ ସକ୍ଷମ କରି ବିବିଧ ସେବା ମଧ୍ୟରେ ଦିଗଦର୍ଶକ/କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଖୋଜ UMI ସମ୍ଭବ କରିବ। ଓପନ ପ୍ରୋଟୋକଲ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ ମୁକ୍ତ ନେଟୱାର୍କ ସୃଷ୍ଟି କରି ଶିକ୍ଷଣ/ଦିଗଦର୍ଶନ ସେବାକୁ ସରଳୀକୃତ କରିବାକୁ UMI ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଛି ।

e. ଆପ୍ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି: ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ମୋବାଇଲ ଆପ୍, ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମାଧାନର ଏକ ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।

f. **ସେବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି:** ପ୍ରବେଶପଥର ସଦସ୍ୟ ଥିବା ସମସ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର (ପ୍ରୟୋଗ) ଏକ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।

g. **ବାହ୍ୟ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି:** ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରରେ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକୃତ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି (ଶୈକ୍ଷିକ ପିଣ୍ଡ, ରାଜ୍ୟ ବିଭାଗ ଏବଂ CSO) ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

h. **ଦିଗଦର୍ଶନ ସେବା:** **ଏହା** ଅଧିବେଶନ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବ ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶକ ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରମୁଖ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମିରେ ଥିବା ମାଇକ୍ରୋସର୍ଭିସ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବ।

6.5 ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ

ବେକେନ DSEP ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଉପରେ ନିର୍ମିତ UMI ଏକ ନେଟୱାର୍କ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ଅଟେ। ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଏହି ନେଟୱାର୍କ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦାନକାରୀ ଏବଂ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦିଏ ।

6.5.1 ଆବିଷ୍କାର

ସେମାନଙ୍କର ଉପକରଣରେ ସେମାନେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ କରିଥିବା ଯେକୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ ପ୍ରୟୋଗ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠରେ ସମସ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକ (ଅଭିଜ୍ଞ ରିସୋର୍ସ ପର୍ସନ/ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଫେସର/ଶିକ୍ଷକ ଇତ୍ୟାଦି) ଦୃଶ୍ୟମାନ ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ସହଜ ହେବ। ରିସୋର୍ସ ସହିତ ସଂଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନେକ ପ୍ରୟୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଏହା ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦେବ।

6.5.2 ବିଶ୍ୱାସ

ମଞ୍ଚରେ ଜଡ଼ିତ ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲେ ହିଁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକତା ଘଟିଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଶୈକ୍ଷଣୀକ ସଂସ୍ଥାନ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିଗୁଡ଼ିକ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଶ୍ୱାସ ସକ୍ଷମ ହେବ। ପ୍ଲାଟଫର୍ମରେ ସେହି ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ-ବିବରଣୀର ସତ୍ୟାପନୀୟ ପ୍ରମାଣୀକରଣ ସକ୍ଷମ କରାଯିବ ।

6.6 ଏକୀଭୂତ ଦିଗଦର୍ଶନ ନେଟୱାର୍କ

NMIର ନିରନ୍ତର ବିକାଶ, ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ଏକ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବ । ନବସୃଜନ, ବିବିଧତା ଏବଂ ପ୍ରସଙ୍ଗଭିତ୍ତିକତା ଆଣିବା ପାଇଁ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । NMIର ଲାଭ ଉଠାଇବା ଏବଂ ଅବଦାନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ର ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ପାଇଁ UMN ଏକ ପ୍ରୟାସ ହେବ । ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ପାରିବେଶିକ ତନ୍ତ୍ରକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା, ସର୍ବୋତ୍ତମ ସମାଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ସମାଧାନ/ସେବାକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କରିବାକୁ ଏହିପରି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଅନୁମତି ଦେବ । ସର୍ବବ୍ୟାପୀ, ଏକରୂପ, ସ୍ୱାଧୀନ ଏକକ ସମାଧାନ ଭାବରେ ମଞ୍ଚଟି ନିର୍ମାଣ ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଏହା ମୂଳ ମାନସିକତାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନରୁ ଆସିଥାଏ ।

ଏହି ନେଟୱାର୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏବଂ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟମିତ ଭାବରେ ପ୍ରୟାସ କରାଯିବ। ନିର୍ମାଣ ବ୍ଲକ ଏବଂ ମୁକ୍ତ ବିଧିବିଧାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରୁଥିବା ଭିତ୍ତିଭୂମିର ବୈଷୟିକ ପରିକଳ୍ପନା ନେଟୱାର୍କ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେଉଥିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ।

6.7 ମଞ୍ଚ ପ୍ରଶାସନ

ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ହାସଲ କରାଯିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ NMIରୁ ଲାଭ ଉଠାଉଥିବା ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପ୍ରଶାସନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଉତ୍ତମ ପ୍ରଶାସନ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ସାରଣୀ 6.1: ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନ

ମାନଦଣ୍ଡ	ପ୍ରଶ୍ନ
ଉପଯୁକ୍ତତା	• ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରକାରୀଙ୍କର ସ୍ଥାନୀୟ ଏବଂ ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ସହିତ ସୁସଙ୍ଗତ ବୋଲି ଆପଣ କିପରି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ? • ଗଠନମୂଳକ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ଉପରେ ମଞ୍ଚ ପାରସ୍ପରିକତା ଗଠିତ ହୋଇଛି ବୋଲି ଆପଣ କିପରି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ? • ଭିତ୍ତିଭୂମିରୁ ଲାଭ ଉଠାଇ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଲିକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଯୁକ୍ତ ମତାମତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ଆପଣ କିପରି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ?
ଅକ୍ଷତତା	• ମଞ୍ଚ, ଡାଟା ଇତ୍ୟାଦିର ମାଲିକ କିଏ? • ମଞ୍ଚ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ମତାମତକୁ ବିଚାର କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଆପଣ କିପରି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ? ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ମତାମତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବ।
ବିକାଶଶୀଳତା	• ଏକାଧିକ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ଆସେଟ (ଯଥା ଡାଟା, ସଫ୍ଟୱେର, ବିଷୟବସ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦି) ଅବଦାନ କରିବାକୁ ଆପଣ କିପରି ସକ୍ଷମ କରିବେ? • ସେବା ଖୋଜିବା ଏବଂ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଆପଣ କିପରି ସକ୍ଷମ କରିବେ? • ମଞ୍ଚର ସମ୍ପ୍ରସାରଣକୁ ଆପଣ କିପରି ସକ୍ଷମ କରିବେ?

NMM

NATIONAL MISSION FOR MENTORING

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଯାତ୍ରା ଏବଂ ସଫଳତାର ରାସ୍ତା

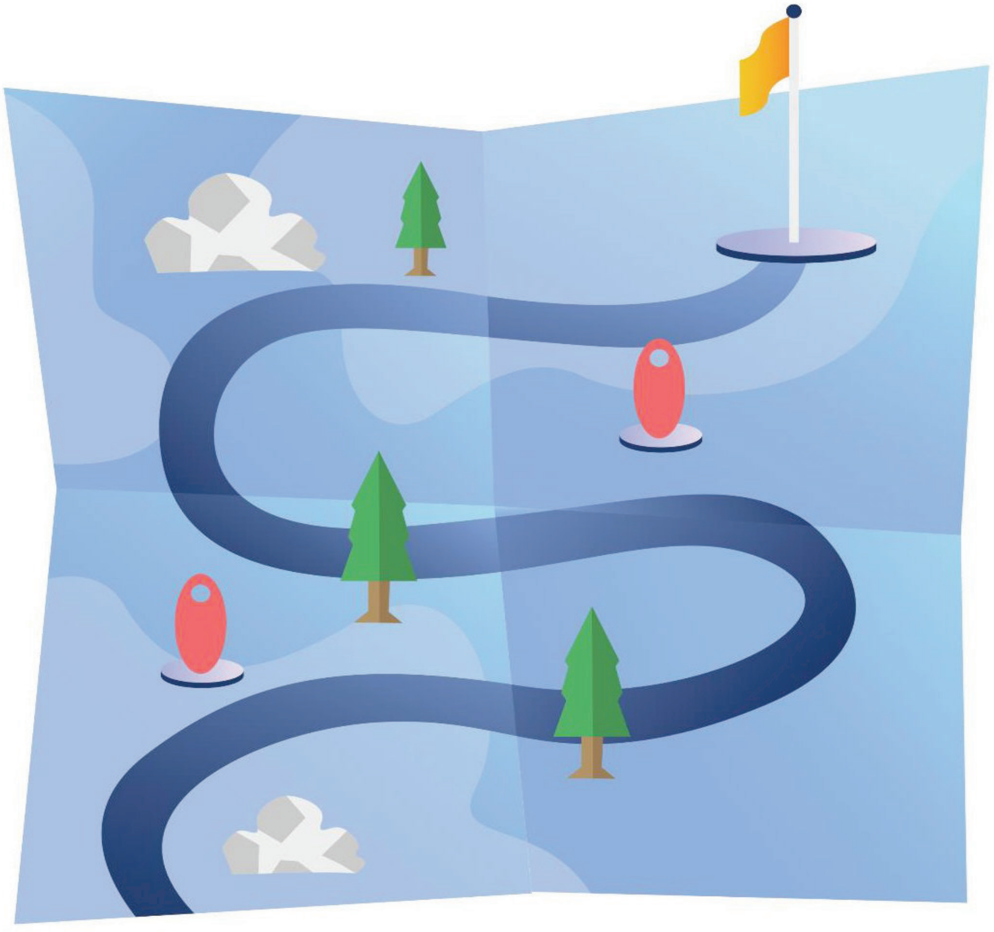

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ: ଯାତ୍ରା ଏବଂ ସଫଳତାର ରାସ୍ତା

7.1 NMM ଯାତ୍ରା

ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରାଳୟ (MoE), ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର (GoI) ଆଦେଶ ଭାବରେ 2021-22 ବର୍ଷ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ବଜେଟରେ NMMକୁ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା। ଆଗକୁ NCTEକୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ MoE ପ୍ରଦାନ କଲା। NMMର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପଥର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନେକ ଗବେଷଣା କରାଯାଇଥିଲା। ବିଭିନ୍ନ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ ଅଭିମତ/ ମତାମତକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ନଭେମ୍ବର 2021ରେ NCTE ୱେବସାଇଟ ଏବଂ MyGov ପୋର୍ଟାଲରେ ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ନୀଳବହିର ଏକ ପ୍ରାଥମିକ ରୂପରେଖ ରଖାଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ଛୋଟ ଅଂଶରୁ-ବଡ଼ ସମାଧାନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଗଦର୍ଶନ ଉପରେ ନୀଳବହି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଇନପୁଟ/ଧାରଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି କରିବାକୁ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଶୈକ୍ଷଣୀକ, ଶୈକ୍ଷିକ ପ୍ରଶାସକ, ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାଦାତା, SCERT, DIET, ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ, ଶିକ୍ଷକ, ଏନଜିଓ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ 15ଟି ସାର୍ବଜନୀନ ଖୋଲା ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା (ସନ୍ଦର୍ଭ. ସଂଲଗ୍ନ-IV) ।

29 ଜୁଲାଇ 2022ରେ ସମଗ୍ର ଦେଶର 30ଟି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ (15 KV, 10 JNV ଏବଂ 5 CBSE) NCTE ପାଇଲଟ ମୋଡରେ NMM ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା। 30 ଜଣ ସ୍କୁଲ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଏବଂ ନୋଡାଲ ଅଫିସରଙ୍କ ସହିତ NMM ଉପରେ 2 ଦିନିଆ ଓରିଏଣ୍ଟେସନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇଥିଲା। ବିଭିନ୍ନ ଜ୍ଞାନ-କ୍ଷେତ୍ରରୁ 60 ଜଣ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କୁ NCTE ଅନବୋର୍ଡ କରିଛି। 60 ଜଣ ମନୋନୀତ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ 2 ଦିନିଆ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ କର୍ମଶାଳା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଆବିଷ୍କାର, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଗଠନମୂଳକ ମତାମତ ଉପରେ ଆଧାରିତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନ ଆୟୋଜନ ପାଇଁ ଏକ ସଂଯୋଗ-ପୃଷ୍ଠ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ NMM ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ (ସନ୍ଦର୍ଭ. ସଂଲଗ୍ନ-V) ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା। ଦିଗଦର୍ଶନ ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଏବଂ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସହଜ କରିବାରେ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଉପାଂଶ-ଏକକ ବିକଶିତ କରାଯାଇଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ନିଜ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାମର୍ଶ, 15ଟି ସାର୍ବଜନୀନ ଖୋଲା ଆଲୋଚନା, ପାଇଲଟ ମୋଡରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଇନପୁଟ, ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର ଆଲୋଚନା ଏବଂ ସେବା ପହଞ୍ଚାଇବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଫଳସ୍ୱରୂପ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ମତାମତ/ଅଭିମତକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପରେ NMM ଉପରେ ନୀଳବହି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଛି । NMMର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା, ନିରୀକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ NCTEରେ ଏକ ଡିଜିଟାଲ ମଞ୍ଚ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଗୁଣାତ୍ମକତା କେନ୍ଦ୍ର (NCTQ) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି । NCTQରୁ UMI ସଞ୍ଚାଳିତ ହେବ ।

7.2 ସଫଳତାର ରାସ୍ତା

ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତିଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ବିକାଶ ପାଇଁ NMM ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ। ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଭୂମିକା ହେଲା ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ, ସହାୟତା ଏବଂ ପାରଦର୍ଶୀତା ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଜ୍ଞାନ ଆଦାନପ୍ରଦାନ, ସହଯୋଗ ଏବଂ ଚିନ୍ତନ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ମଞ୍ଚ ଅଟେ । NMM ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଯୋଜନାକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଅବଧାରିତ କରାଯାଇଛି:

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମାଧାନ ସର୍ଜନା/ଏକୀକରଣ:

- ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସହାୟତା ଦେବାକୁ ରିସୋର୍ସ/ସହାୟକ ସାମଗ୍ରୀ, SOP ଇତ୍ୟାଦିର ସର୍ଜନା

NMM କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିବା:

- 1000 ସଂଖ୍ୟକ ଦିଗଦର୍ଶକ ସୃଷ୍ଟି କରିବା
- ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ସମ୍ବଳର ସର୍ଜନା/ଅନୁବାଦ କରିବା
- KPR/ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ନିର୍ମାଣ କରିବା
- ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପୁରସ୍କାର/ପ୍ରମାଣପତ୍ର/NPST ସହିତ ସଂଯୋଗ କରି ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଅଣ-ମୌଦ୍ରିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ

NCTE ଦ୍ୱାରା ଗବେଷଣା ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା କରିବା:

- କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିରନ୍ତର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ
- ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କଠାରୁ ମତାମତ

ଚିତ୍ର 7.1: ଆଗକୁ ଥିବା ସଫଳତାର ରାସ୍ତା

ସନ୍ଦର୍ଭ

Hansman, C. A. (Ed.). (2002). Critical perspectives on mentoring: Trends and issues. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, Center on Education and Training for Employment, College of Education, the Ohio State University.

Knowles, M. S. (1980). The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy.

Englewood Cliffs, NJ: Cambridge Adult Education.

Kukreja, S., Arora, R., Mahajan, R., & Singh, T. (2020). Mentorship Program: Modern Outlook of Traditional Knowledge. International Journal of Applied and Basic Medical Research, 10(2), 65–67. https://doi.org/10.4103/ijabmr.IJABMR_109_20

Ministry of Human Resource Development. (2020, July 29). National Education Policy 2020. www.Education.Gov.In; Government of India.

https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_Final_English_0.pdf#page =29&zoom=100,97,630

National Institute of Technical Teachers Training and Research. (2020, September). Making Mentoring Relevant: NEP 2020 PERSPECTIVE. NITTTR (nitttrc.ac.in); National Institute of Technical Teachers Training and Research. Retrieved from ReportonMakingMentoring.pdf (nitttrchd.ac.in)

National University of Educational Planning and Administration (NUEPA) New Delhi, Teachers in the Education System, How We Manage the Teacher Workforce in India. (2016).http://www.niepa.ac.in/download/Research/Teachers_in_the_Indian_Education_System.pdf

National University Of Educational Planning And Administration (NUEPA) (2014) School Leadership Development National Program Design and Curriculum Framework. National University of Educational Planning and Administration (NUEPA). https://www.education.gov.in/en/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/SLDP_Framework_NCSL_NUEPA.pdf

Parsloe, E., & Leedham, M. (2009). Coaching and mentoring: Practical conversations to improve learning. Kogan Page Publishers. Retrieved from https://rb.gy/9e732

Soka Gakkai. (2020). The Oneness of Mentor and Disciple. Soka Gakkai (Global).

https://www.sokaglobal.org/resources/study-materials/buddhist-concepts/the-oneness-of-mentor-and- disciple.html#:~:text=In%20Buddhism%2C%20which%20is%20concerned,to%20free %20them%20from%20suffering

Together Platform. “Mentor Handbook.” Together Platform, https://www.togetherplatform.com/handbook/mentor. Accessed 16 Aug. 2021.

ସଂଲଗ୍ନ

I. ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପାଇଁ ସଂରଚନାତ୍ମକ ପରିକଳ୍ପନା:

ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରାଯାଇଥିବା ପରିକଳ୍ପନା ।

II. ଦିଗଦର୍ଶକ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ:

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ବେଳେ ପରାମର୍ଶ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ନମୁନା ଉପକରଣ

III. NMM ପାଇଁ 15 ସାର୍ବଜନୀନ ଖୋଲା ଆଲୋଚନା

IV. NMM ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ

ସଂଲଗ୍ନ I

ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ ପାଇଁ ସଂରଚନାତ୍ମକ ପରିକଳ୍ପନା:

କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ

ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ

କାହା ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପିତ ହୋଇଛି:

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପନାକାରୀ

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳକ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶନ :କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ କରିବାକୁ ଏକ ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପରିକଳ୍ପନା ଏବଂ ସମ୍ପାଦନ କରିବା

ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଣ ରହିଛି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ଦିଗଦର୍ଶକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସମ୍ପର୍କରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ଉଠାଇପାରିବେ ।

ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଗୁଣ

ବିବିଧତା ବିଷୟରେ ସଚେତନତା

ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଯୋଗାଯୋଗ

ସମବେଦନା

ଅଭିଜ୍ଞତା

ନମନୀୟତା

ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ

ନେତୃତ୍ୱ ଦକ୍ଷତା

ବିଶେଷଜ୍ଞତା

ଚିନ୍ତନଶୀଳ

ସମାଲୋଚନାତ୍ମକ ଚିନ୍ତାଧାରା

ସୃଜନଶୀଳତା

ଏକ ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବ୍ୟବହାର କରି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଗୁଣାତ୍ମକତା ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବା ଉଚିତ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଆକାରକୁ ଧ୍ୟାନରେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରିକଳ୍ପନା କରାଯିବା ଉଚିତ । ଉପଲବ୍ଧ ରିସୋର୍ସ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକୀ ସହାୟତା ଥିବା ଡାଟା-ସଂଗ୍ରହ ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ଇନ-ପର୍ସନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ସାକ୍ଷାତକାରର ଏକ ମିଶ୍ରଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ ।

କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ

ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ

ଆବେଦନ ଫର୍ମ

ଡେମୋଗ୍ରାଫିକ, ପୂର୍ବ ଅଭିଜ୍ଞତା, ବିଶେଷଜ୍ଞତାର ପ୍ରମାଣ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆବେଦନ ଫର୍ମ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଅନଲାଇନ ଶିକ୍ଷଣ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଥିବା ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଆଭିମୁଖ୍ୟ/ସକ୍ଷମତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନ ଫର୍ମ କେସ୍ ଷ୍ଟଡି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିପାରେ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଫର୍ମ ଏକମାତ୍ର ସାଧନ ହୋଇପାରେ -ବୃହତ)କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ; ସ୍ୱଳ୍ପ ସମ୍ବଳ ଉପଲବ୍ଧତାକିମ୍ବା ଏକ ସାକ୍ଷାତ (କାର ସହିତ ମିଳିତ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ-କ୍ଷୁଦ୍ର) କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ; ଅଧିକ ସମ୍ବଳ ଉପଲବ୍ଧତା (।

ପାରସ୍ପରିକ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ସାକ୍ଷାତକାର/

କୌଣସି ଆବେଦନ ଫର୍ମରେ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିନିଷ୍ଠତା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଶଳର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା କଷ୍ଟକର ଥିବା ବେଳେ ସାକ୍ଷାତକାର ଏହା ବୁଝିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ । ମନୋଯୋଗୀତା, ସଜାଗତା, ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଯୁକ୍ତି ଭଳି ପାରସ୍ପରିକୀୟ ଗୁଣ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଏଥିରେ ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଥାଏ ।

ଆବେଦନ ଆୟୋଜନ କରିବା, ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପାଇଁ ଅନଲାଇନ ଫର୍ମ, ସଂପୃକ୍ତ ଡାଟାବେସ ପରିଚାଳନା ପ୍ରଣାଳୀ, ଭିଡିଓ କନଫରେନସିଙ୍ଗ ଉପକରଣ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବ ।

ସଂଲଗ୍ନ-II
ଦିଗଦର୍ଶକ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ

କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ

ଦିଗଦର୍ଶକ ଚୟନ

ଡେମୋଗ୍ରାଫିକ

- ନାମ
- ଭାଷା ପାରଦର୍ଶିତା
- ଯୋଗାଯୋଗ ସୂଚନା) ଫୋନ/ଠିକଣା/ଇମେଲ(
- ଆଫିଲିଏଟ ହୋଇଥିବା ସଂସ୍ଥାନ) ନାମ, ସହର, ରାଜ୍ୟ, ଦେଶ(

ଅଭିଜ୍ଞତା

- ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଭୂମିକା/ପଦବୀ
- କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଅଭିଜ୍ଞତା
- ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଭୂମିକାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଅଭିଜ୍ଞତା

ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞତା

- ପାରଦର୍ଶିତା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିର୍ଧାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆଧାରିତ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ
- ଶିକ୍ଷାଦାନ କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହେବାରେ ଅତୀତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ପ୍ରମାଣ
- ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପୁରସ୍କାର, ସମ୍ମାନ, କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା

ସଜାଗତା

ଦିଗଦର୍ଶକ ହେବାକୁ ସେମାନେ କାହିଁକି ଚାହାଁନ୍ତି, ସେ ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିବା ପାଇଁ ପଚରାଯିବା ପ୍ରବନ୍ଧ/ସାକ୍ଷାତକାର ପ୍ରଶ୍ନ:

- କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆବେଦନ କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ?
- କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସେମାନେ କ'ଣ କରିବେ?
- କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରୁ ସେମାନେ କିପରି ଉପକୃତ ହେବେ?
- କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରୁ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା କିପରି ଉପକୃତ ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଭାବନ୍ତି?

ମନଯୋଗୀତା ଏବଂ ବିଚାରଶୀଳତା

ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଲୋକିତ କରୁଥିବା କେସ୍ ଷ୍ଟଡି ।

ସେମନଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦକ୍ଷତା ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ବହୁ-ବୈକଳ୍ପିକ କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିନିଷ୍ଠ ହୋଇପାରେ, ଏକ ଆବେଦନ ଫର୍ମରେ କିମ୍ବା ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥିତିରେ ପଚରା ଯାଇଥାଏ:

- ଆହ୍ୱାନକୁ ଚିହ୍ନିବା
- ଉପଯୁକ୍ତ ସମର୍ଥନ ପରିକଳ୍ପନା କରିବା,
- ଅଭିମତ ଏବଂ ମତାମତ ଦେବା,
- ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା,
- ବିଭିନ୍ନ ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ଶୈଳୀ ବୁଝିବା,
- ମତଭେଦ ଏବଂ ନିଷ୍କ୍ରିୟତାକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଏବଂ
- ଉତ୍ତର ନ ଜାଣିଥିବା ସମ୍ଭାଳିବା

ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଏବଂ ଉତପ୍ରେରିତ କରିବା

ନିରନ୍ତର ଶିକ୍ଷଣ ଏବଂ ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ଦଳକୁ ସେମାନେ କିପରି ପ୍ରେରଣା ଦେବେ ସେ ବିଷୟରେ କହିବା ପାଇଁ ଭିଡିଓ ପ୍ରମ୍ପ୍ଟ/ସାକ୍ଷାତକାର ପ୍ରଶ୍ନ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦକ୍ଷତା ପାଇଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବା ଉଚିତ:

- ସ୍ପଷ୍ଟ ବକ୍ତବ୍ୟ
- ଶାରୀରିକ ଭାଷାର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର
- ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା
- ଚିନ୍ତନଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା
- ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାଷଣ
- ପ୍ରେରଣାଦାୟକ କାହାଣୀ କହିବା

କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ

ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଏକ ସଫଳ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତି ଜଣେ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟି :ତ୍ୱ ଚିହ୍ନଟ କରିବା

ଭୂମିକା

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସହିତ ବୁଝାମଣା ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଦିଗଦର୍ଶକମାନେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ, ଉପଦେଶ, ମତାମତ ଏବଂ ସମର୍ଥନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

ଦାୟିତ୍ୱ

ପ୍ରସ୍ତୁତ

ସମର୍ଥନ

ଅଭିବୃଦ୍ଧି

- ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ଏବଂ ଦିଗଦର୍ଶନ ଶେଷ ହେବା ପାଇଁ ସହମତ ହୋଇଥିବା ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପର୍କକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା
- ଗୋପନୀୟତା ବଜାୟ ରଖୁଥିବା ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଓ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କର ସୀମାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଉଥିବା ଏକ ନିରାପଦ ଏବଂ ସହାୟକ ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସହିତ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ିବା
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସଞ୍ଚାଳିତ ସମ୍ପର୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ଯେଉଁଠାରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିବୃଦ୍ଧି, ବିକାଶ ଏବଂ ଆଜୀବିକା ଯୋଜନା ପାଇଁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି
- ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏବଂ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ସହିତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯୋଗାଯୋଗ ରଖିବା

ପ୍ରସ୍ତୁତ

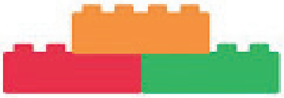

ସମର୍ଥନ

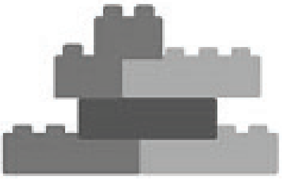

ଅଭିବୃଦ୍ଧି

- ସମ୍ପର୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସ୍ପଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଏବଂ ଦର୍ଶନ ଆଧାରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଯୋଜନା ଦିଗରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ।
- ବିଶେଷଜ୍ଞତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଯାତ୍ରା ଉପରେ ଚିନ୍ତନଶୀଳ ହେବା ଏବଂ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଉଦାହରଣ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

କୌଣସି ଦିଗଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ

ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ

- ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଚିନ୍ତା ଉଦ୍ରେକ କରୁଥିବା ବାର୍ତ୍ତାଳାପକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଅଧିବେଶନକୁ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବରେ ସହଜ କରିବା
- ସେମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ବିବିଧତାକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ପ୍ରଶଂସା କରିବା
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମତଭେଦ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରି ଯତ୍ନଶୀଳ ଉପାୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଚିହ୍ନିବା ଏବଂ ତାର ସମାଧାନ କରିବା
- ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ବୁଝିବା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଗହନ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା") କିପରି ''ଏବଂ'' କ'ଣ''ର ଖୋଲା-ମୁହଁ ପ୍ରଶ୍ନ (
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ମନଯୋଗ ଦେଇ ଶୁଣିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଯାଇଛି ବୋଲି ଲାଗିବା
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଆରାମଦାୟକ ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସମସ୍ୟାର ରଣନୈତିକ ଭାବେ ସମାଧନ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସଶକ୍ତ କରି ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଆଧାରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମର୍ଥନ ଦେବା
- ସଚ୍ଚୋଟ, ଖୋଲା, ସକରାତ୍ମକ ଏବଂ ଗଠନମୂଳକ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିବା
- ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଚିହ୍ନଟ କରିବା, ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ବଳ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ସହିତ ସଂଯୋଗ ଏବଂ ନେଟୱାର୍କିଙ୍ଗରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା
- ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସହ-ସୃଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଯୋଜନା ପ୍ରତି ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଏବଂ ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଯୋଜନା ସମୀକ୍ଷା କରିବା

ପ୍ରସ୍ତୁତ

ସମର୍ଥନ

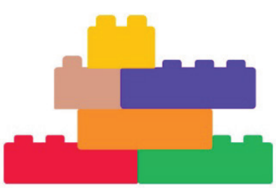

ଅଭିବୃଦ୍ଧି

- ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଦିଗଦର୍ଶନ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ସମୟକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ପରିଚାଳନା କରିବା
- ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ, ମତାମତ ଚକ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଗଦର୍ଶନ କୌଶଳ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ବୃତ୍ତିଗତ ବିକାଶରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା

ସଂଲଗ୍ନ - III

NMM ପାଇଁ 15 ସାର୍ବଜନୀନ ଖୋଲା ଆଲୋଚନା

NMM ଉପରେ ସାର୍ବଜନୀନ ଖୋଲା ଆଲୋଚନାର ତାଲିକା

କ୍ର. ସଂ.	ସଂସ୍ଥାନ/ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନାମ	ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମ	ତାରିଖ	କଭର ହୋଇଥିବା ରାଜ୍ୟ/UT
1.	କଟନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଆହାଟି, ଆସାମ	ଫିଜିକାଲ	16.11.2021	ଆସାମ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ
2.	SCERT ଗେଙ୍ଗଟକ, ସିକ୍କିମ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	10.12.2021	ସିକ୍କିମ, ମିଜୋରାମ
3.	SCERT ଜମ୍ମୁ & କାଶ୍ମୀର	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	13.12.2021	ଜମ୍ମୁ କାଶ୍ମୀର ଏବଂ ଲଦାଖ
4.	SCERT ପାଟନା, ବିହାର	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	15.12.2021	ବିହାର, ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ
5.	ଦିଲ୍ଲୀ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	ଫିଜିକାଲ	16.12.2021	ଦିଲ୍ଲୀ, ହରିୟାଣା
6.	ବନସ୍ଥଳୀ ବିଦ୍ୟାପୀଠ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	17.12.2021	ରାଜସ୍ଥାନ
7.	ଓସମାନିଆ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ହାଇଦ୍ରାବାଦ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	18.12.2021	ତେଲେଙ୍ଗାନା, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ
8.	SCERT ପୁଣେ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	28.12.2021	ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଗୋଆ
9.	ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍ଥାନ, ଗାନ୍ଧିନଗର, ଗୁଜୁରାଟ	ଫିଜିକାଲ	30.12.2021	ଗୁଜୁରାଟ
10.	ବନାରସ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବାରାଣାସୀ, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	12.01.2022	ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ
11.	SCERT ଭୋପାଳ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	17.01.2022	ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ
12.	SCERT ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	20.01.2022	ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ
13.	SCERT ପଞ୍ଜାବ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	24.01.2022	ପଞ୍ଜାବ
14.	ହରିୟାଣା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	ବ୍ଲେଣ୍ଡେଡ	04.03.2022	ହରିୟାଣା ଏବଂ ଚଣ୍ଡିଗଡ଼
15.	ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ, ପୁଡୁଚେରୀ	ଫିଜିକାଲ	07.03.2022	ପୁଡୁଚେରୀ

ସଂଲଗ୍ନ– IV

***NMM* ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ**

ଦିଗଦର୍ଶକଙ୍କ ପାଇଁ

NMM ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ

1. ଲଗଇନ

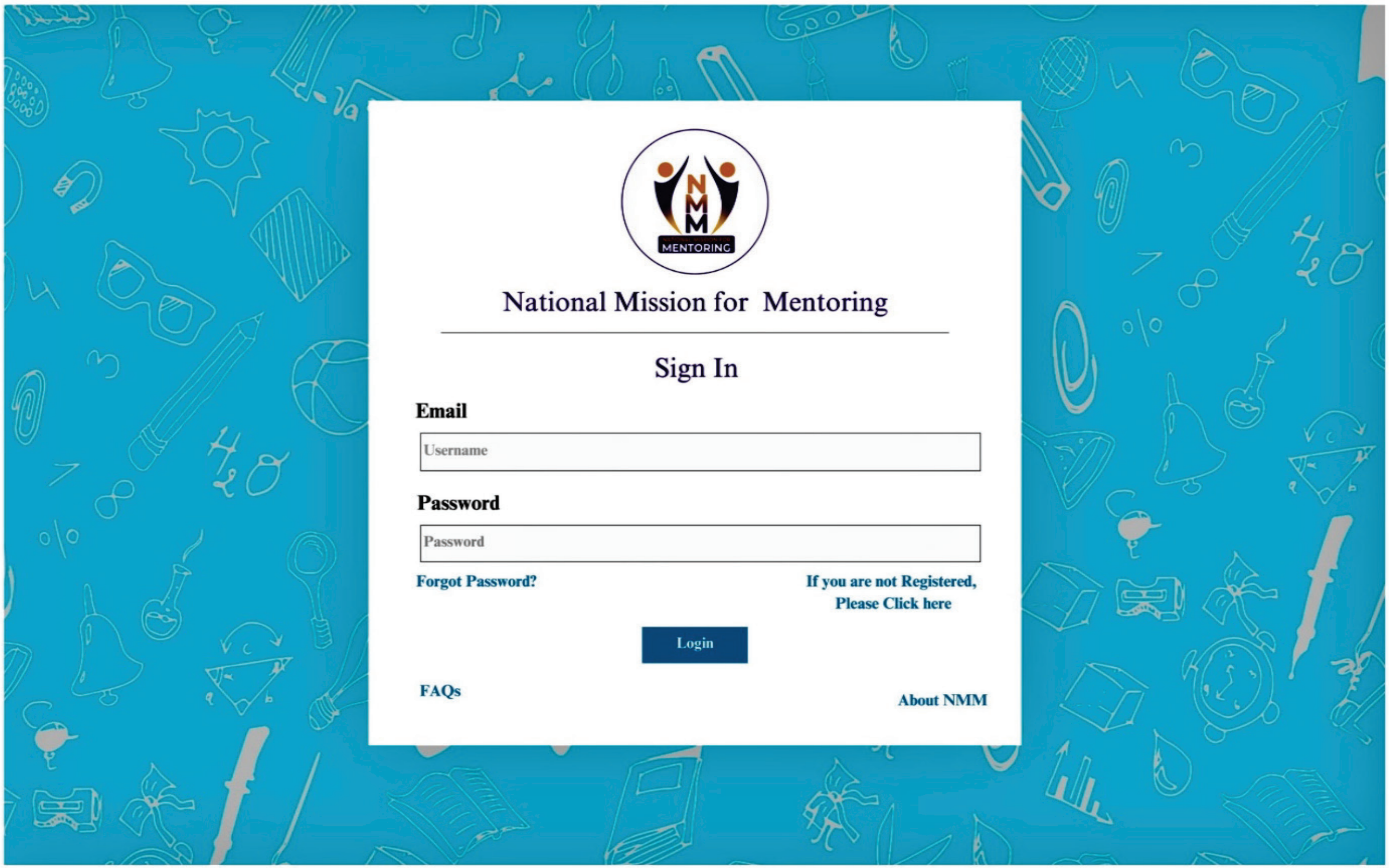

2. ମୋର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ-ବିବରଣୀ

Sangita Pradhan

★★★★★

Language(s) Known

Sr. No.	Language	Speak	Read	Write
1.	Hindi	☑	☑	☑
2.	Marathi	☑	☑	☑
3.	English	☑	☑	☑

Registration No.	MTR000064
Full Name	Sangita Pradhan
Email	sangita********@gmail.com
Contact Number	954*******
Gender	Female
Address	Ganganagar, Rajasthan
Languages	**English**
Role	**Teacher (Primary)**
Area of Mentoring	**Instructional Leadership Skills - Social Science**
Professional Experience (in years)	**15+**

About Yourself

Credited with extensive experience and professionalism having numerous key responsibilities in the field of education. Around 20 years of experience as an art educator. Always been passionate about teaching, focussed on vigorous planning & implementation at both State and National levels in various capacities. More..

Current Work Status	**Name of the organisation/school** (If retired, please mention the name of the school/organisation last worked at)
Working	**Kendriya Vidyalaya, Ganganagar**

Click Here to Update your Profile

1. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ପଞ୍ଜିକରଣ

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ

NMM ୱେବ ପୋର୍ଟାଲ

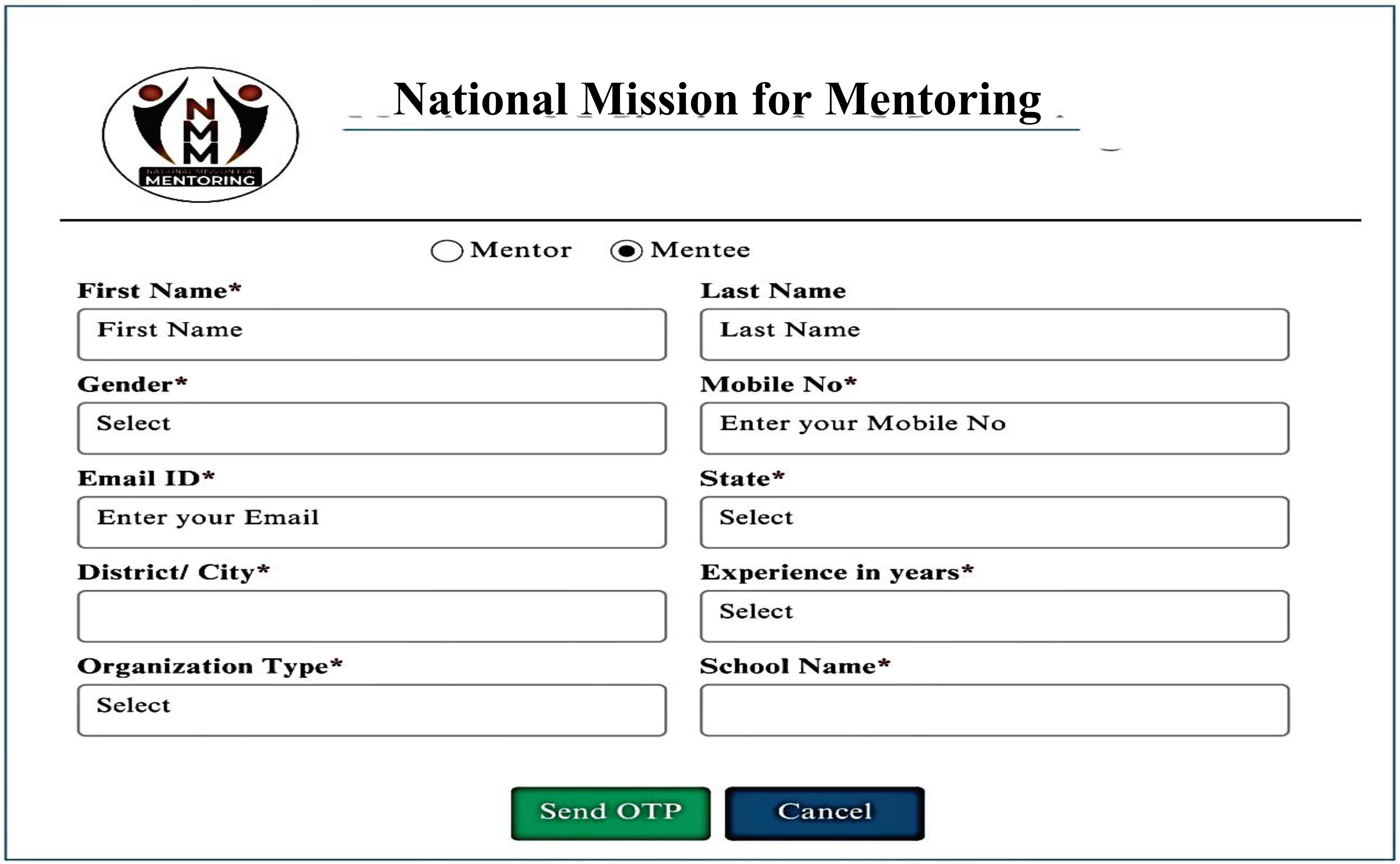

National Mission for Mentoring

◯ Mentor ◉ Mentee

First Name*
First Name

Last Name
Last Name

Gender*
Select

Mobile No*
Enter your Mobile No

Email ID*
Enter your Email

State*
Select

District/ City*

Experience in years*
Select

Organization Type*
Select

School Name*

Send OTP
Cancel

2. ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ-ବିବରଣୀ

Mentee Profile

Basic Information | Language Proficiency | Mentoring Required For

Registration No.	4		
First Name*	Somit	**Last Name**	Mishra
Gender*	Male	**Email ID***	ncte.mentee@gmail.com
Mobile Number *	888888888	**State***	ASSAM
District / City*	GUWAHATI	**Pin Code***	781022
Organisation Type*	Central Board of Secondary Education (CBSE)	**Name of the School/Institutions***	Kendriya Vidyalaya, Khanapar
Your Experience in years*	6-8		
Language*	English x Dogri x + Add		
Stage*	Primary x Select		
Role*	Teacher (Primary) x Teacher (Upper Primary) x Teacher (Secondary) x + Add		

Update

Somit Mishra

Feedback for Mentor: Sangeeta Pradhan (Instructional Leadership Skills-Social Science)

On a Scale of I to V, V being the highest

Sr. No.	Questions	V	VI	III	II	I
1.	How effective was the mentor in providing guidance and support during your interactions?	0	0	0	0	0
2.	How much did the mentor challenge you to think critically and independently?	0	0	0	0	0
3.	How effective was the mentor in providing guidance and support during your interactions?	0	0	0	0	0
4.	To what extent was the mentor able to create a comfortable and safe environment for open communication and learning?	0	0	0	0	0
5.	Refrain from encouraging mentees to ask questions during the discussion	0	0	0	0	0

Other Remarks (If any)

It was an insightful learning experience. The mentor was supportive throughout the session.

राष्ट्रीय अध्यापक शिक्षा परिषद्
(भारत सरकार का एक सांविधिक निकाय)

National Council for Teacher Education
(A Statutory Body of the Government of India)

By e-mail / Hand / Speed Post / Fax

File No. NCTE-Acad013/3/2021-Academic Section-HQ 20th September 2021

OFFICE ORDER

In supersession to office order of even number dated 31st August 2021, a Committee is constituted to work out the modalities for the creation of a national document and an online platform for Mentoring in Teacher Education at National Council for Teacher Education (NCTE) under National Mission for Mentoring. The details of the committee are given below:

S. No.	Name and Organization	Designation
1.	**Prof. S.C. Roy,** North Eastern Regional Institute of Education, Shillong	Chairperson
2.	**Dr. Ashok Pandey,** Director, Ahlcon International School, Mayur Vihar Phase 1 Delhi	Member
3.	**Prof. Sharad Sinha,** NCERT	Member
4.	**Ms. Kalpana Kapoor** Educationist, Mentor and Leadership Coach	Member
5.	**Shri Sushant Tharappan** Head, Infosys Leadership Institute	Member
6.	**Shri Jagdish Babu,** Chief Operating Officer, Ekstep Foundation.	Member
7.	**Shri Sanjay Purohit,** Chief Curator, Societal Platform	Member
8.	**Dr. Amina Charania,** Associate Professor, Tata Institute of Social Sciences, Mumbai	Member
9.	**Ms. Khushboo Awasthi** Chief Operating Officer, ShikshaLokam.	Member
10.	**Shri Sushil Bhardwaj** State co-ordinator, Punjab	Member
11.	**Shri Abhimanyu Yadav,** Section Officer, National Council of Teacher Education, New Delhi	Convener

Cont. 2/-

जी-7, सेक्टर-10, द्वारका, नई दिल्ली -110075
G-7, Sector-10, Dwarka, New Delhi - 110075
Phone : +91-11-20893266, Fax : +91-11-20893270 Email : ms@ncte-india.org
Website : www.ncte.gov.in

-2-

12.	**Ms. Monika Mishra** Academic Consultant, NCTE	Co-convener
13.	**Ms. Shailla Draboo** Academic Consultant, NCTE	Co-convener

2. The Terms of Reference (ToR):

i. Various sub-committees may be formed from among these members by the chairperson of the committee as per need.

ii. Identification of the focus areas and structured planning for mentoring including formulation of programmatic norms for the effective implementation of the mission as per the directive of NEP 2020.

iii. Formulation of norms for cross linking of experts from school to college.

iv. Review of data and membership received through digital consultation /institutional consultation.

v. Development of the manual on National Mission on Mentoring (NMM) containing guidelines for the prospective mentors and mentees which may be adapted/ adopted by the states /UTs in their own chapters of State Mentoring Mission.

vi. Setting up of Data Strategy Center for the NMM, at the national and regional levels in the headquarters of the National Council for Teachers Education (NCTE).

vii. Preparation of the short term and long-term mentoring manual on Indian languages and subjects specifically for underrepresented population targets groups etc.

viii. Formulation of guidelines for tapping up the potential of senior experienced and retired teachers and also include experts drawn from different sections of societies including professionals from different sectors such as engineering, medical, subject expert teachers, defense personnel, craft persons, trade persons music and dance practitioners etc.

ix. Developing and designing of platform for mentoring including matching of mentor and mentees, agreement and certainty matrix.

x. Chalking out the strategies for reaching out to the target audience of NMM, monitoring and their communication process.

xi. The detailed plan of Action on pilot run of NMM and development of the framework for the national level pool of mentors and mentees.

xii. The Chairperson of the Committee may co-opt other experts to the committee as per need.

2. The committee is expected to submit the complete report along with a plan of Action within a period of 3 months from 31st August 2021.

Cont. 3/-

-3-

3. The NCTE shall provide secretarial assistance for holding of virtual and face to face meetings of the committee and arrangements for payments of TA /DA /Sitting charges as per NCTE norms.

This has the approval of the competent authority.

(Kesang Y. Sherpa, IRS)
Member Secretary, NCTE

Copy to:

1. PS/SO to CP/MS for information please.
2. Deputy Secretary /Under Secretary GA/Academics/Accounts, NCTE
3. Copy to all members etc.
4. Guard /Office file.

ଅନୁଚ୍ଛେଦ 15.11, NEP 2020

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ/ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ଓ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ପରାମର୍ଶ/ବୃତ୍ତିଗତ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଥିବା ଓ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିବା ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ/ଉତ୍ତମ ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଦିଗଦର୍ଶନ ମିଶନ (**National Mission for Mentoring**) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ।

NTM

Language consultancy and translation facilitated by
National Translation Mission
Central Institute of Indian Languages, Mysore

गुरुर्गुरुतमो धाम
NCTE
ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ
(ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଏକ ବୈଧାନିକ ସଂସ୍ଥା)
National Council for Teacher Education
(A Statutory Body of Government of India)